

Голас Радзімы

№ 37 (1867)
13 верасня 1984 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Калі ў вядомай беларускай мастачкі, майстра вітража, жывапісца, графіка Нінель ШЧАСНАЙ пытаюцца, што мела ўплыў на выбар ёю будучай прафесіі, яна адказвае: «Вобраз майго горада, асяроддзе, дзе прайшло маё дзяцінства». Старажытны Полацк, легенды гэтай зямлі, цудоўныя архітэктурныя помнікі абуджалі фантазію юнай палачанкі і нараджалі імкненне далучыцца да прыгажосці. Яна вучылася ў Мінску і Ленінградзе, працавала ў розных кутках нашай краіны, дзе афармляла інтэр'еры будынкаў, рабіла вітражы, пісала карціны, на якіх ажывалі вобразы роднай зямлі. Уся творчая дзейнасць Нінель Шчаснай звязана з Беларуссю, яе культурнай спадчынай. «За натхненнем», як гаворыць мастачка, часта ездзіла ў Полацк. Не парываецца і цяпер яе духоўная сувязь з горадам дзяцінства. У мясцовай карціннай галерэі часта дэманструюцца творы Нінель Шчаснай. [Пра культурнае жыццё Полацка і людзей, якія яго ўзбагачаюць, вы можаце даведацца з артыкула «Горад скіраваны ў будучыню», змешчанага на 6—7-й старонках нашай газеты].

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

ЯК МЫ ЖЫВЁМ

«Што паказала хатняя «бухгалтэрыя»»
стар. 3

МАУЧАЦЬ ЗАРАЗ НЕЛЬГА

«Пішучь землякі»
стар. 4

РЭАКЦЫЯ АМЕРЫКАНСКАГА КІРАЎНІЦТВА НА САВЕЦКУЮ ПРАПАНОВУ

«Мірны космас:
кто против!»
стар. 5

Ю. ФУЧЫК І БЕЛАРУСЬ

«Ён быў нашым
сябрам»
стар. 7

падзеі · людзі · факты

КАСМІЧНЫЯ ДАСЛЕДАВАННІ

ПА ПРАГРАМЕ
«ІНТЭРКОСМАС»

Больш за 200 дзён працуюць на арбіце савецкіх касманаўты Леанід Кізім, Уладзімір Салаўёў і Алег Ацкоў. На борце пілотаемага комплексу «Салют-7» — «Саюз Т-11» яны працягваюць выконваць заплававаныя даследаванні і эксперыменты.

У адпаведнасці з праграмай міжнароднага супрацоўніцтва ў галіне даследавання і выкарыстання касмічнай прасторы ў мірных мэтах «Інтеркосмас» былі праведзены комплексныя эксперыменты «Чорнае мора» і аэра-касмичны эксперымент «Гюнеш».

У падрыхтоўцы эксперыментальнага ўдзельнічалі спецыялісты Балгарыі, Венгрыі, Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, Кубы, Манголіі, Польшчы, Чэхаславакіі і Савецкага Саюза.

Даныя, атрыманыя ў ходзе эксперыменту «Чорнае мора», дазваляць аптымізаваць работу спадарожнікавых сістэм назірання акіяна ў інтарэсах народнай гаспадаркі краін — удзельніц праграмы «Інтеркосмас».

Вынікі эксперыменту «Гюнеш» будуць выкарыстаны пры складанні доўгатэрміновых прагнозаў у розных галінах народнай гаспадаркі краін — членаў Савета Эканамічнай Узаемадапамогі, а таксама знойдуць прымяненне ў развіцці новых тэхнічных сродкаў дыстанцыйнага заздзіравання Зямлі.

УРУЧЭННЕ УЗНАГАРОД

ЗА МУЖНАСЦЬ
І ГЕРАІЗМ

У Крамлі Генеральны сакратар ЦК КПСС, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР К. У. Чарненка ўручыў вышэйшыя ўзнагароды Савецкага Саюза лётчыкам-касманаўтам СССР У. Джанібекаву, С. Савіцкай і І. Волку.

За паспяховае ажыццяўленне касмічнага палёту на арбітальным комплексе «Салют-7» — «Саюз Т-12» і праўленны пры гэтым мужнасць і гераізм Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР камандзір карабля лётчык-касманаўт СССР, двойчы Герой Савецкага Саюза Уладзімір Джанібекаў узнагароджаны ордэнам Леніна.

Лётчык-касманаўт СССР, Герой Савецкага Саюза Святлана Савіцкая ўзнагароджана ордэнам Леніна і другім медалём «Залатая Зорка».

Касманаўту-даследчыку Ігару Волку прысвоены званне Героя Савецкага Саюза з уручэннем ордэна Леніна і медаля «Залатая Зорка», а таксама званне «Лётчык-касманаўт СССР».

АНТЫВАЕННЫЯ АКЦЫІ

МІР — НАРОДАМ ЗЯМЛІ

У нашай рэспубліцы, як і ўсюды ў СССР, прайшлі мерапрыемствы, прысвечаныя Дню прафсаюзнага дзеяння за мір. Штогод 1 верасня яго адзначае па рашэнню Х Сусветнага кангрэ-

ГАРАДЫ-ПАБРАЦІМЫ

СЭНДАЙ — МІНСК

Тры дні ў Мінску знаходзілася дэлегацыя японскага горада-пабраціма Сэндая. У яе складзе былі намеснік мэра гэтага горада Куніхіра Ікеда (кіраўнік дэлегацыі), старшыня гарадскога сходу Куразо Іто, начальнік аддзела па агульных пытаннях муніцыпалітэта Кацухіка Харыгоме. Галі мेलі гутарку ў Мінскім гарадскім Савеце народных дэпутатаў, абласным савеце прафсаюзаў, зрабілі

са прафсаюзаў усё прагрэсіўнае чалавецтва.

Гарачае імкненне зрабіць усё магчымае, каб захаваць трывалы мір на планеце, выказалі ўдзельнікі сходу прафсаюзнага актыву Мінскага аўтамабільнага завода.

Антываенныя мітынгі, сходы, маніфестацыі пад лозунгамі «Еўракетты — вон з Еўропы!», «Спыніць гонку ўзбраенняў!», «Прадудзіць пагрозу ядзернай вайны!», вахты міру і іншыя акцыі, прайшлі таксама на Мінскім трактарным заводзе, у вытворчым аб'яднанні «Мазырдрэў», на магілёўскім заводзе «Строммашина», у Гомельскім вытворчым аб'яднанні мастацкіх вырабаў, на Брэсцкай фабрыцы індывідуальнага пашыву, у многіх працоўных калектывах рэспублікі.

КЛОПАТЫ АБ ЧАЛАВЕКУ

ЦЭНЫ ЗНІЖАНЫ

Новым пераканаўчым сведчаннем клопату Савецкай дзяржавы пра далейшы рост дабрабыту савецкіх людзей стала значнае зніжэнне рознічных цэн на шэраг вырабаў і тавараў, якое ЦК КПСС і Савет Міністраў СССР прызналі неабходным правесці з першага верасня гэтага года.

Прадугледжана зніжэнне рознічных цэн: на тканіны з ацэтатных і трыацэтатных ніцей — у сярэднім на 30 працэнтаў; на дзіцячыя верхнія трыкатажныя вырабы са штучных і сінтэтычных ніцей — у сярэднім на 30 працэнтаў; на дзіцячыя бялізнывы трыкатаж з бавоўналаўсанавай пражы — у сярэднім на 20 працэнтаў; на панчошна-шкарпэткавыя вырабы з сінтэтычных ніцей — у сярэднім на 20 працэнтаў; на адзенне са штучнага футра для дзяцей — у сярэднім на 30 працэнтаў; на хусткі пуховыя і чыста-шарсцяныя — у сярэднім на 17 працэнтаў; на асобныя віды імпартных дываноў — у сярэднім на 20 працэнтаў; на некаторыя тавары культурна-бытавога і гаспадарчага прызначэння — у сярэднім на 17 працэнтаў, а таксама на іншыя тавары народнага спажывання. Акрамя таго, зніжаны рознічныя цэны на асобныя віды медыкаментуў.

Агульная сума зніжэння рознічных цэн у разліку на год складзе 2,2 мільярда рублёў.

ГОСЦІ 3-ЗА МЯЖЫ

ДЭЛЕГАЦЫЯ З ПАНАМЫ

У Мінску пабывала дэлегацыя партыйных работнікаў Народнай партыі Панама на чале з членам ЦК НПП Э. Піці.

Панамскія сябры наведалі Слуцкі раён, дзе іх цёпла сустрэкалі працаўнікі калгаса імя Кірава. Госці агледзелі гаспадарку, гутарылі з калгаснікамі.

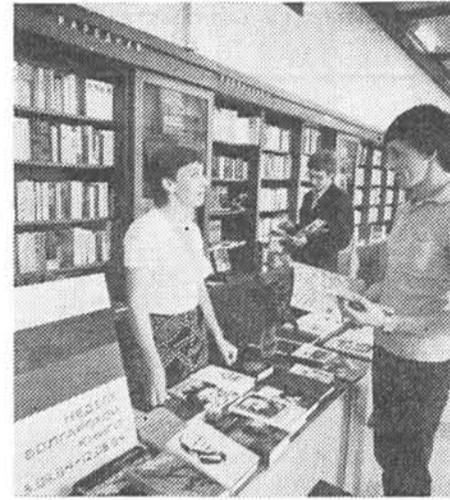
На Мінскім заводзе халадзільнікаў госці пазнаёміліся з арганізацыяй вытворчасці, умовамі працы і адпачынку рабочых. Члены дэлегацыі пабывалі ў музеях Мінска, зрабілі паездкі ў міжнародны маладзёжны цэнтр

ЭКСКУРСІЯ НА ГОРАДУ, НАВЕДАЛІ БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА ДРУЖБЫ І КУЛЬТУРНАЙ СУВЯЗІ З ЗАРУБЕЖНЫМІ КРАІНАМІ, ТРАКТАРНЫ ЗАВОД, ІНСТЫТУТ «МІНСКПРАЕКТ», МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ, ВЫСТАЎКУ МАЛЮНКА ЯПОНСКІХ ДЗІЦЕЙ У КІНАТЭАТРЫ «ПІЯНЕР», МЕМАРЫЯЛЬНЫ КОМПЛЕКС «ХАТЫНЬ» І КУРГАН СЛАВЫ.

НА ЗДЫМКУ: у час гутаркі ў Мінскім гарадскім Савеце.

«Юнацтва», на Курган Славы і мемарыяльны комплекс «Хатынь», дзе ўсклалі кветкі.

КУЛЬТУРНЫЯ СУВЯЗІ

Нацыянальнаму святу балгарскага народа — Дню свабоды — прысвечаны Тызень балгарскай кнігі, які прайшоў у мінскім магазіне «Дружба». Арганізаваны ён па ініцыятыве Беларускага аддзялення Таварыства савецка-балгарскай дружбы.

Больш за 120 назваў кніг прадстаўлена на выстаўцы-продажы. Гэта творы балгарскіх класікаў і сучасных пісьменнікаў: Івана Вазова, Хрыста Боцева, Георгія Караславава, Ніколы Валцарава, Багаміла Райнава і іншых. Кнігалюбы знойдуць тут і творы рускіх і савецкіх пісьменнікаў на балгарскай мове. Сярод іх кнігі А. Талстога і А. Блока, К. Паустоўскага і А. Чакоеўскага. Аб цікавасці, якую праяўляюць у Балгарыі да беларускай літаратуры, сведчаць «Выбраныя творы» Я. Куналы і Я. Коласа, раман «Плач перапёлкі» І. Чыгрынава, зборнік апавяданняў пра беларускую вёску «Пад шэпт дубоў», куды ўвайшлі творы Я. Брыля, І. Шамякіна, І. Навуменкі, Б. Сачанкі, М. Паракхавіча і іншых беларускіх пісьменнікаў.

НА ЗДЫМКУ: у зале магазіна.

АХОВА ПРЫРОДЫ

ЧЫСТАЕ «ДЫХАННЕ»
ЗАВОДА

Значна чысцейшым стане «дыханне» буйнейшага прадпрыемства Мінска — трактарнага завода. Па практы, распрацаванаму вучонымі Беларускага політэхнічнага інстытута і заводскімі спецыялістамі, у ліцейным цэху прадпрыемства вядуцца мантажныя работы на доследна-прамысловай устаноўцы тонкай ачысткі і абясшкджання вагранных газаў.

Гэта навічка — не адзіная, якая робіць заводскую «ліцейку» экалагічна чыстай. Пры садзейнічання вучоных БПІ заводскія металургі ўкаранілі новую тэхналогію вытворчасці адлівак — ім удалося адмовіцца ад вырабу некаторых стрыжняў са сталі, што значна скараціла выкіды неарганічнага пылу і, акрамя таго, рэзка зменшыла ўдзел у атмасферу фенолу.

Укараненне газаачышчальных устаноў «чыстых» тэхналогій прадугледжана ажыццяўляемай на прадпрыемстве комплекснай экалагічнай праграмай. Толькі ў першым паўгоддзі на розныя мерапрыемствы па ахове наветранага басейна завод выкарыстаў 650 тысяч рублёў.

ДА НАШАГА СТАЛА

ЯГАДЫ НА ЛЮБЫ ГУСТ

Закладка прамысловых плантацый найбольш папулярнай ягаднай культуры — суніц пачалася ў гаспадарках Беларусі. Яны ствараюцца вакол усіх буйных гарадоў і індустрыяльных цэнтраў. Вучоныя і спецыялісты вызначылі аптымальныя памеры плантацый — да пяцідзесяці гектараў, падобралі найбольш прадукцыйныя сарты, якія даюць плады з пачатку лета да восені, адпрацавалі тэхналогію вырошчвання ягаднікаў. За два апошнія гады ў рэспубліцы створана дванаццаць новых плодагадавальнікаў, дзе вырошчваецца пасадачны матэрыял не толькі для гаспадарак, але і ўладальнікаў прысядзібных і садовых участкаў.

У гаспадарках рэспублікі значна расшыраюцца плошчы і пад чорнымі, чырвонымі і белымі парэчкамі, малі-

най, чарнаплоднай рабінай і абліпхай. Ствараюцца балотныя плантацыі журавін і буякоў.

МЕЛІЯРАЦЫЯ
І РЫБНАЯ ІНДУСТРЫЯ

Курс на інтэнсіфікацыю рыбагадоўлі ўзялі працаўнікі беларускага Палесся. У Бярозаўскім раёне пачалі дзейнічаць першыя магутнасці сажалакавай гаспадаркі «Сялец». Стварэнне буйнага рыбгаса з рабочымі плошчамі 2 тысячы гектараў прадугледжана комплекснай праграмай асваення палескіх зямель.

Меліярацыя дае шырокую прастору для развіцця рыбнай індустрыі. Толькі ў апошнія дзесяцігоддзе на былых забалочаных масівах пабудавана чатыры вадасховішчы і больш за сотню сажалак агульнай плошчай 15 тысяч гектараў. Рыбагадоўля ва ўсіх гаспадарках галіны пераведзена на прамысловую аснову. Перавага аддадзена хуткарасучым відам рыбы: карпу, пелядзі, фарэлі, амуру і таўсталобіку. Палескія вадаёмы ўжо зараз даюць трэць улову Беларусі.

БУДАУНІЦТВА

МІЛЬЁН РУЖ

На заходняй ускраіне Мінска вядзецца будаўніцтва спецыялізаванага саўгаса «Кветкі». Першая чарга яго ўступіць у строй гэтай восенню. Мінчане атрымаюць мільён гваздзікоў і руж да 40-годдзя Вялікай Перамогі. У другую чаргу будуць пабудаваны яшчэ чатыры гектары аранжарэй.

Попыт на кветкі ў Мінску высокі. Вырошчванне іх эканамічна выгадна. Мяркуюцца, што першая чарга новай гаспадаркі акупіцца ў бліжэйшыя два гады.

Саўгас «Кветкі» — чатырнаццаты ў сістэме Міністэрства жыллёва-камунальнай гаспадаркі БССР. У 1975 годзе ў Мінску была створана першая гаспадарка такога тыпу — «Дэкарэатывныя культуры». Цяпер яна прадае насельніцтву беларускай сталіцы штогод мільёны кветак.

ДЗЕНЬ РАБОТНИКАУ ЛЕСУ

16 верасня ў нашай краіне будзе адзначацца Дзень работнікаў лесу. Напярэдадні свята вызначаны лепшыя працоўныя калектывы гэтай галіны народнай гаспадаркі. У іх ліку — Чэрвеньскае лясніцтва, што ў Мінскай вобласці. НА ЗДЫМКУ: лепшыя работнікі Чэрвеньскага лясніцтва Герой Сацыялістычнай Працы Пётр ВАРАБЕЙ і Віктар ЖАУНЯРОВІЧ.

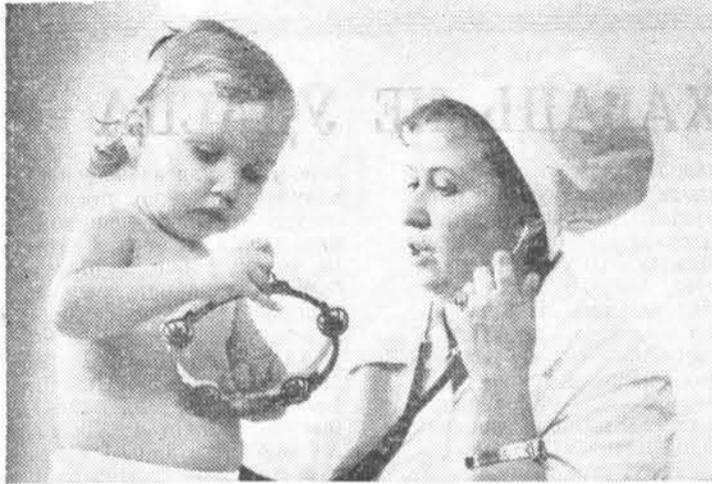
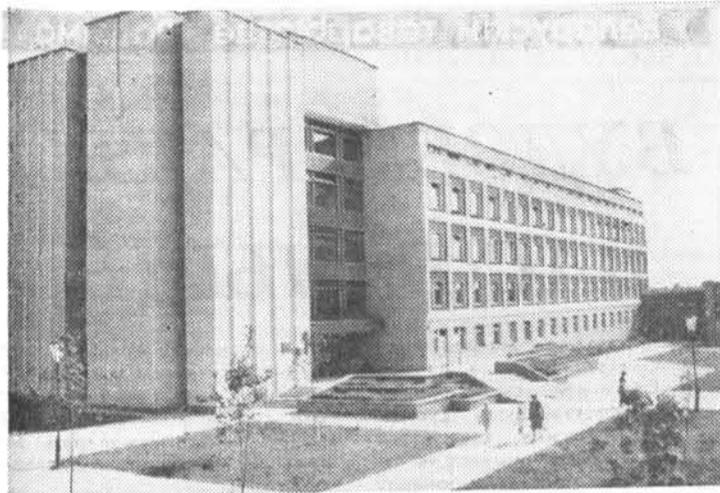
ЭКСПЕДЫЦЫІ

УНІКАЛЬНЫЯ УЗОРЫ

Добрушскі раён, які знаходзіцца на мяжы Расіі, Украіны і Беларусі, — адзін з багацейшых куткоў краіны па колькасці помнікаў старажытнай культуры.

Гэты вядомы факт яшчэ раз пацвердзіла экспедыцыя Маскоўскага філіяла геаграфічнага таварыства Акадэміі навук СССР, якую ўзначальваў аўтар шматлікіх даследаванняў па культуры XVIII—XIX стагоддзяў Г. Марахоўскі.

Экспедыцыя ўдалося выявіць унікальныя ўзоры старажытнага станковага жывалісу. 82-гадовая жыхарка вёскі Агародня-Гомельская А. Сямёнава перадала вучоным некалькі перайшоўшых да яе ў спадчыну абразоў. Невядомы майстар пісаў на дрэве, пакрытым тонкім слоём сусальнага золата. Аправа ў аднаго з абразоў адчаканена з серабра.

У Задняпроўі — адным з буйных жылых раёнаў Магілёва — увайшла ў строй новая дзіцячая паліклініка на 480 наведванняў у дзень. Па алошняму слову медыцынскай тэхнікі аснашчаны яе лячэбныя кабінеты і лабараторыі, абсталяваны басейн для навучання плаванню немаўлят з трохмесячнага ўзросту. Вялікую ўвагу ўрачы ўдзяляюць прафілактычнай рабоце, сучаснай дыспансерызацыі малых.

НА ЗДЫМКАХ: агульны від дзіцячай паліклінікі № 4 у Магілёве; на прыёме у загадчыцы першага педыятрычнага аддзялення Ларысы ПЯКАРСКАЙ маленькага пацыента Вераніка КЛІМЯНКАВА.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

СЯМ'Я ЗАВІШАЎ: ЗА НАС ЭКАНОМІЦЬ ДЗЯРЖАВА

ШТО ПАКАЗАЛА ХАТНЯЯ «БУХГАЛТЭРЫЯ»

Грашовы даход пакуль не перастаў быць істотным паказчыкам узроўню жыцця. Але не толькі зарплата вызначае дастатак савецкіх людзей. У гэтым я пераканаўся, пабываўшы ў «сярэдняй», з пункту гледжання статыстыкі, рабочай сям'і.

«Чарговасць і колькасць нашых пакупок часцей пакуль вызначае не жаданне мець прэстыжную рэч, а яе цана. І ўсё ж мая сям'я ні разу не зведвала сур'ёзных матэрыяльных цяжкасцей».

Так вызначыў «плацежаздольнасць» свайго сямейнага бюджэту слесар магілёўскага вытворчага аб'яднання «Хімвалакно» Сяргей Завішаў.

Сяргею 36 гадоў. Больш сямі з іх працую на «Хімвалакне». Займаецца абслугоўваннем тэхналагічнага абсталявання ў адным з хіміка-прадзільных цэхаў гэтага буйнейшага ў СССР прадпрыемства па выпуску поліэфірных валокнаў. Без адрыву ад вытворчасці скончыў заочныя хімічны тэхнікум. Так тут рабілі многія, хто пачынаў у свой час будаўніцтва камбіната і хацеў дасканала асвоіць новыя не толькі для горада, але і для краіны прафесіі са сферы, як гавораць спецыялісты, «вытворчасці асноўнага арганічнага сінтэзу». На «Хімвалакне» працую эканамістам і жонка Сяргея Жанна. У іх двое дзяцей-школьнікаў.

Дык з чаго ж складаюцца сямейныя даходы Завішаў?

Каб адказаць на гэтае пытанне, мае новыя знаёмыя, па іх уласнаму прызначэнню, упершыню ўзяліся за дэталёвы аналіз хатняй «бухгалтэрыі». «Лічаць звычайна, калі не сыходзяць канцы з канцамі, — пажартаваў наконт гэтага Сяргей. — Мы ж больш прывыклі траціць, чым эканоміць».

— Як жа гэта ўдаецца? — цікаўлюся ў Жанну, разлічваючы на яе прафесійныя веды.

— Ніякага сакрэта, — адказвае яна. — За нас лічыць, і па-мойму, ядрэнна, дзяржава. Ведаю гэта як эканаміст і як гаспадыня.

У пацвярджэнне сваіх слоў яна бярэ аловак.

— Я зарабляю ў сярэднім каля 140 рублёў у месяц. Яшчэ 20—25 працэнтаў ад гэтай сумы атрымліваю як прэмію за выкананне плана. Такім чынам, каля 170 рублёў кожны месяц. За вылікам падаткаў і іншых выплат (прафсаюзныя ўзносы і г. д.) гэта прыкладна 150—160 рублёў. «Чыстая» зарплата Сяргея каля 230 рублёў. Разам у год выходзіць звыш 4,6 тысячы рублёў на чатырох чалавек. Але спажываем мы, фактычна, значна больш.

— Адкуль бяруцца дадатковыя сродкі?

— Як і ўсе астатнія сем'і на нашым прадпрыемстве, мы карыстаемся многімі бясплатнымі льготамі ці аплачваем толькі нязначную частку гэтых паслуг. Напрыклад, нашы дзеці ў свой час наведвалі дзіцячы сад. За аднаго мы плацілі ў месяц каля 12 рублёў. Ведаю, што гэта складае толькі 20 працэнтаў фактычнага кошту ўтрымання дзіцяці. Штогод мы ўсёй сям'ёй адплачваем у санаторыі-прафілакторыі нашага аб'яднання. Муж, як рабочы асноўнай вытворчасці, атрымлівае звычайна бясплатную пущэўку. Я за сваю плачу 22 рублі, хоць поўны кошт яе каля 140 рублёў. Летась мы да таго ж атрымалі ад заводскага прафсаюза сямейныя пущэўкі ў дом адпачынку на беразе Чорнага мора. Заплацілі толькі за дарогу і 30 працэнтаў кошту адной з пущэвак. Астатняе зноў жа за кошт прафсаюза. Сёлета на чарнаморскім узбярэжжы ў піянерскім лагеры аб'яднання месяц правяла наша дачка Інга. І зноў мы плацілі толькі за праезд. Думаю, калі складаць усе гэтыя і іншыя выплаты ў

нашу карысць з грамадскіх фондаў, то набярэцца каля тысяч дзюх у год.

— Можна, ваша сям'я на якім-небудзь прывілеяваным становішчы?

— «Прывілеі» вызначае толькі адно — добрасумленная праца на прадпрыемстве, — адказвае Сяргей. — У гэтым сэнсе мы, вядома, не на горшым ліку. Але такімі ж льготамі карыстаюцца і іншыя рабочыя. Я сам некалькі гадоў выбіраўся ў прафсаюзны камітэт і ведаю, якія вялікія сродкі расходуюцца на патрэбы рабочых. Напрыклад, у тым жа прафілакторыі адпачываюць штогод больш за 5,5 тысячы нашых хімікаў. Акрамя гэтага, прафсаюз выдае ў год каля дзюх тысяч бясплатных і льготных пущэвак для рабочых у дамы адпачынку і санаторыі. Атрымліваюць іх практычна ўсе, хто мае патрэбу. У нас 24 дзіцячыя сады, і ўладкаваць дзіця ў іх — не праблема. Аб'яднанне мае свае паліклінікі, базы адпачынку, цудоўны Палац культуры. Там, дарэчы, 7 гадоў займалася ў харэаграфічнай студыі наша дачка. Жанна забылася сказаць пра самае галоўнае. Толькі што мы атрымалі ад камбіната новую кватэру. Тры асобныя пакоі карыснай плошчай больш за 45 квадратных метраў, з вялікай кухняй. А плацім за яе разам з камунальнымі паслугамі зусім мізэрную суму — каля 20 рублёў. А ўсе ж ведаюць, што кватэрная плата ў нас акупляе толькі трэць рэальнага кошту ўтрымання жылля.

— А дзе вы жылі да гэтага?

— Першыя тры гады пасля вяселля — ў доме маіх бацькоў (хаця магілі б атрымаць пакой у інтэрнаце: у аб'яднанні 15 інтэрнатаў для моладзі і маладых сем'яў). Потым атрымалі двухпакаёвую кватэру (28 квадратных метраў). Калі з'явілася другое дзіця, сталі ў чаргу на расшырэнне.

— Вернемся да вашага сямейнага бюджэту. Куды ў асноўным расходуюцца грошы?

— У кожнай сям'і тут свае прынцыпы, — зноў пачынае Жанна. — Мне здаецца, мы больш, чым трэба было б, трацім на харчаванне: амаль 200 рублёў у месяц. Мае мужчыны, напрыклад, не прывыклі садзіцца за стол без мяса. Не адмаўляем мы сабе ў гародніне і фруктах, нават самых ранніх. Сёлета больш дзюх з палавінай тысяч пайшоў на пакупку новай мэблі. Выдаткавалі на гэта частку зберажэнняў. Увогуле, у нечым абмяжоўваць сябе даводзіцца, але ў выніку купляем усё, што неабходна. На дарагія рэчы, скажам, каларытвы тэлевізар, грошы адкладваем некалькі месяцаў. У крэдыт купляць не любім.

— Ці ёсць у вас перспектывы павышэння зарплат?

— Сяргей — кваліфікаваны рабочы з сярэдняй спецыяльнай адукацыяй, і яму ўжо прапаноўвалі пасаду майстра. Але вось ён пакуль адмаўляецца...

— Каб больш зарабляць, трэба лепш працаваць, а не шукаць выгаднае месца, — нібы працягваючы сэнс размовы, дадае Сяргей. — У гэтым сэнсе перспектывы самыя спрыяльныя. Вытворчасць у нас пастаянна мадэрнізуецца. Расце яе эфектыўнасць, павялічваецца выпуск прадукцыі. У выніку павышаецца наша зарплата, атрымліваем больш прэміяльных. Цяпер у цэхах укараняюць брыгадную форму арганізацыі працы, калі аплата кожнага залежыць ад агульнага канчатковага выніку работы. Людзі зацікаўлены працаваць лепш. І не толькі з-за зарплат. Большы прыбытак прадпрыемства — больш адлічэнняў будзе на будаўніцтва жылля, адпачынак рабочых, усё тое, што прынята называць грамадскімі фондамі.

— А як звязаны з матэрыяльнымі перспектывамі гаспадарчыя планы сям'і?

— Тое-сёе трэба набыць яшчэ для новай кватэры, напрыклад, гасцінны гарнітур. Але асноўныя затраты будучы звязаны з будаўніцтвам дачы. Сёлета аб'яднанне вылучыла нам у ліку некалькіх соцыяльных рабочых і чыстак размерам 20×30 метраў. За арэнду гэтай зямлі заплацілі 20 рублёў, яшчэ 50 аддалі дачнаму кааператыву на пракладку дарог. Пачынаем будаваць домік. Можна, вядома, узяць на гэта пазыку ў прадпрыемства. Але хочам застацца вернымі свайму прынцыпу: не жыць у крэдыт.

В. УЛАДЗІМІРАЎ.

САВЕЦКІ ПРЫРОДНЫ ГАЗ

У ЗАХОДНЯЙ ЕЎРОПЕ

НЯМА ПАДСТАЎ ДЛЯ СУМНЕННЯЎ

Ці патрэбен Заходняй Еўропе савецкі прыродны газ? Ці змога СССР задаволіць патрэбнасці пакупнікоў? Ці вытрымае дагаворныя тэрміны і аб'ёмы? Час ад часу ў замежнай прэсе ўзнікае палеміка па гэтых пытаннях. Хаця, на думку вядомых вучоных, спецыялістаў, бізнесменаў, ніякіх падстаў для такіх сумненняў няма. І вось чаму.

— Савецкі Саюз, паводле падлікаў геологаў, мае буйнейшыя месцараджэнні прыроднага газу ў свеце. — гаворыць **Анатоль ВЯСЕЛЬЕЎ**, намеснік міністра будаўніцтва прадпрыемстваў нафтавага і газавай прамысловасці СССР. — У 1981—1985 гадах ажыццяўляецца далейшае паскоранае развіццё газавай прамысловасці краіны. Сетка газаводу сёлета, як плануецца, дасягне 166 тысяч кіламетраў. У Заходняй Сібіры свой пачатак бяруць шэсць звышмагутных магістралей з труб вялікага дыяметра з ціскам 75 атмасфер. У іх ліку — унікальны экспертны газавод Урэнгой—Ужгарад — самая буйная газавая магістраль у свеце. Яго працягласць — 4 451 кіламетр.

— «Саюзгазэкспарт», буйнейшы ў свеце пастаўшчык прыроднага газу, мае дзелаваць адносінны з 75 знешнегандлёвымі арганізацыямі і фірмамі больш чым 30 краін. Цяпер мы штогод, — адзначае **генеральны дырэктар гэтага савецкага аб'яднання Юрый БАРАНОЎСКІ**, — экспартуем яго каля 60 мільярдаў кубічных метраў. Прычым пастаўкі газу носяць стабільны характар.

У 1981 годзе «Саюзгазэкспарт» падпісаў пагадненне аб пастаўках савецкага прыроднага газу ў ФРГ па 10,5 мільярда кубічных метраў штогод на працягу 25 гадоў. У наступныя гады заключаныя пагадненні аб экспарце дадатковых колькасцей газу ў Францыю, Італію, Аўстрыю, Швейцарыю і Заходні Берлін. У сувязі з гэтым і быў пабудаваны экспертны газавод Сібір — Заходняя Еўропа, пастаўкі газу па якому пачаліся ўжо і будучы ўзрастаць у далейшым.

А што думаюць наконт гэтага самі імпарцёры?

— Цяпер мы набываем у СССР звыш 8 мільярдаў кубічных метраў газу ў год. — гаворыць **Марыо РЭАЛІ**, кіраўнік прадстаўніцтва Італьянскага канцэрна ЭНІ ў Маскве. — Увод у строй газаводу Сібір — Заходняя Еўропа дае магчымасць павялічыць імпорт газу ўдвая. Энергабаланс Італіі арыента-

ваны на газ. К 1990 году, як мы лічым, у краіне будзе спажывацца 40 мільярдаў кубічных метраў прыроднага газу, у тым ліку 15—16 мільярдаў кубічных метраў савецкага. Для нас удзел у рэалізацыі газавога праекта вельмі выгадны. Мы атрымліваем патрэбную нам энергетычную сыравіну, пры гэтым забяспечваецца збыт нашай прадукцыі ў СССР, у прыватнасці абсталявання для кампрэсарных станцый.

— Савецкі Саюз — адзіны экспарцёр прыроднага газу ў Фінляндыю. — падкрэсліў кіраўнік прадстаўніцтва фінскай фірмы «ТЭСІС» у Маскве Хану ІНДРЭН. — Штогод набываем яго каля 700 мільянаў кубічных метраў. У свой час было нямала тых, хто сумняваўся. З Сібіры, за многія кіламетры, праз вечную мерзлату?.. Ці будучы пастаўкі стабільнымі? Але за ўвесь час не было ніводнага выпадку перабою ў забеспячэнні газам.

Генеральны дырэктар французскай кампаніі «Газ дэ Франс» П'ер ДЭЛЯПОРТ адзначае, што са студзеня 1984 года па новаму газаводу сібірскі газ стаў паступаць у Францыю. Захаваўшы тэрмінаў пастаўкі — факт выдатны, калі ўлічыць, што маштаб работ, якія трэба было ажыццявіць, унікальны.

— Першы кантракт на пастаўку газу з СССР мы заключылі 10 гадоў назад, — гаворыць **старшыня праўлення фірмы «Рургаз АГ» (ФРГ) Клаус ЛІЗЕН**. — Цяпер штогод атрымліваем яго каля 10 мільярдаў кубічных метраў. З кастрычніка гэтага года пачнуцца пастаўкі газу з Урэнгой. Гэты праект не выпадае называюць здзелкай веку. Як і ў мінулыя гады, з боку ФРГ у ім удзельнічаюць «Манесман» і «Дойчэ Банк». Праект Сібір — Заходняя Еўропа стаў лагічным працягам раней заключаных здзелак. ФРГ — буйнейшы спажывец прыроднага газу, і не выпадае аб'яднання для ўзвядзення газаводу дабылі размяшчаны ў нашай краіне.

Я ўпэўнены, што якія б ні былі прагнозы, роля газу па-ранейшаму застаецца значнай з-за энергетычных цяжкасцей у свеце. Па нашых меркаваннях, пры агульным росце выкарыстання энергіі ў ФРГ доля газу ў энергабалансе краіны ўзрастае ў будучыні да 17 працэнтаў. Мы не бачым складанасці ў пакрыцці растучых патрэб — у нас надзейныя пастаўшчыкі.

(АДН).

пішуць землякі

ПРАЎДУ СХАВАЦЬ НЕ ЁДАСЦА

Пачаў пісаць пісьмо, і ўспомнілася мне адна лацінская прымаўка: «Час мяняецца, і мы мянемся разам з ім». Гэтую старажытную прымаўку можна прымяніць і да сучасных аўстралійцаў. Ужо некалькі дзесяткаў гадоў я жыву ў Аўстраліі. Добра памятаю, што яшчэ зусім нядаўна аўстралійцы былі, бадай, самымі апалітычнымі людзьмі ў свеце. Іх цікавілі толькі ўласныя праблемы. «Мы жывём у Аўстраліі, і ўсё, што адбываецца там, за акіянам, нас не датычыць». — такія словы мне даводзілася чуць даволі часта. Але сёння такога ўжо не пачуеш. Так, Аўстралія аддзелена ад усіх іншых краін вялікімі адлегласцамі і акіянамі. Але развіццё тэхнікі наблізіла краіны адну да адной, і тое, што адбываецца на другім канцы планеты, так ці інакш упывае на ўсё астатні свет. І нават аўстралійцы ўжо зразумелі, што як бы далёка яны ні знаходзіліся, ім не ўдасца застацца ўбаку. Нашы газеты, радыё і тэлебачанне штодзённа даводзяць, што над планетай нависла пагроза вайны і зыходзіць нібыта яна ад Саветаў Саюза. Магчыма, як у іншыя часы, аўстралійцы і

паддаліся б на гэтую ману, аднак падзеі ў свеце прымуслі іх засумнявацца. Дзеянні цяперашняга прэзідэнта ЗША маюць вялікую пагрозу і для нас. Які разумны чалавек можа згадзіцца з тым, што ў свеце магчыма «абмежаваная ядзерная вайна»? Мы ведаем, што на сённяшні дзень у розных дзяржаў ёсць столькі ядзерных сродкаў, што нашу планету можна знішчыць некалькі разоў. Даходзяць да нас і заявы Саветаў урада, у якіх ясна гаворыцца пра тое, што Саветкі Саюз хацеў бы і робіць усё магчымае, каб захаваць мір ва ўсім свеце. Вось таму ў насельніцтва Аўстраліі і абудзілася такая не характэрная для яго палітычная актыўнасць. Мы не хочам быць ахвярамі чыіх-небудзь палітычных маніпуляцый. А палітыка цяперашняй амерыканскай адміністрацыі ставіць нас іменна ў такое становішча. Таму і адносіны да міжнародных падзей рэзка змяніліся.

Ніколі яшчэ Аўстралія не бачыла такога пад'ёму масавага антываеннага руху. На захадзе краіны ў горадзе Перт, дзе я жыву, пастаянна праходзяць дэманстрацыі супраць растучай ядзернай пагрозы. У

апошній, якая адбылася ў мінулую нядзелю, прыняло ўдзел звыш дваццаці пяці тысяч чалавек. І гэта не толькі ў нас. У Мельбурне на дэманстрацыю выйшла дзвесце тысяч чалавек, каля васьмі тысяч у Адэлаідзе і больш ста дваццаці тысяч у Сіднеі. Былы сенатар ад лейбарысцкай партыі Джын Мелзер была адным з актывістаў, якія арганізавалі дэманстрацыю ў нашым горадзе. Яна вядома па выступленнях супраць уранавых шахт у правінцыі Вікторыя. Гэта смелая жанчына таксама заявіла, што ў горадзе Перце людзі павінны з большай сілай змагацца за мір, таму што ў наш порт Фрымантыл заходзяць амерыканскія вайнныя караблі з ядзерным узбраеннем.

Мы поўнасьцю ўсведамляем, чым пагражае нам і ўсяму свету палітыка Рэйгана, і не хочам з ёю мірыцца. У заключэнне скажу: я ганарыся тым, што аўстралійцы зразумелі — сёння ўжо нельга моўчкі цягнуць выхадкі вайнныя вар'ятаў. Жыхары Аўстраліі актыўна выступаюць супраць ядзернай пагрозы, за мір ва ўсім свеце.

Юрый РАСАДЗІНСКІ.
Аўстралія.

ДЛЯ КАГО «СВАБОДА»

Перш за ўсё хочам падзякаваць вам за газету, якую рэгулярна атрымліваюць і чытаюць у нас, выхадцаў з Беларусі, якіх лёс раскідаў па белым свеце. «Голас Радзімы» падтрымлівае бадзёрасць і дапамагае не адчуваць сябе адзінокамі на чужыне.

Мы вельмі задаволены тым, што ў мінулым годзе змаглі яшчэ раз наведваць сваю мілую Беларусь і правесці тры дні ў Мінску. Нават не верыцца, што сорак гадоў назад там былі адны разваліны. Якім прыгожым і квітнеючым горадам ён стаў сёння! Нам падабаецца, што ў Мінску шмат шырокіх вуліц, многа плошчаў, паркаў і сквераў. У такім прасторным горадзе і людзям жывецца зручна. У капіталістычных краінах большасць гарадоў зусім іншыя. Дамы прылеплены адзін да аднаго, вуліцы вузкія, зеляніны ніякай. Адчуваеш сябе так, нібы цябе ўзялі ў ціскі і няма ніякай магчымасці з іх вырвацца. Але гэта не галоўнае. Мы расказвалі людзям, колькі каштуе кватэрная плата ў Саветкім Саюзе. Нам мала хто верыць. І не дзіўна, бо ў Канадзе, як і ў іншых краінах так званых «свабоднага свету», цэны на жыллё зусім іншыя.

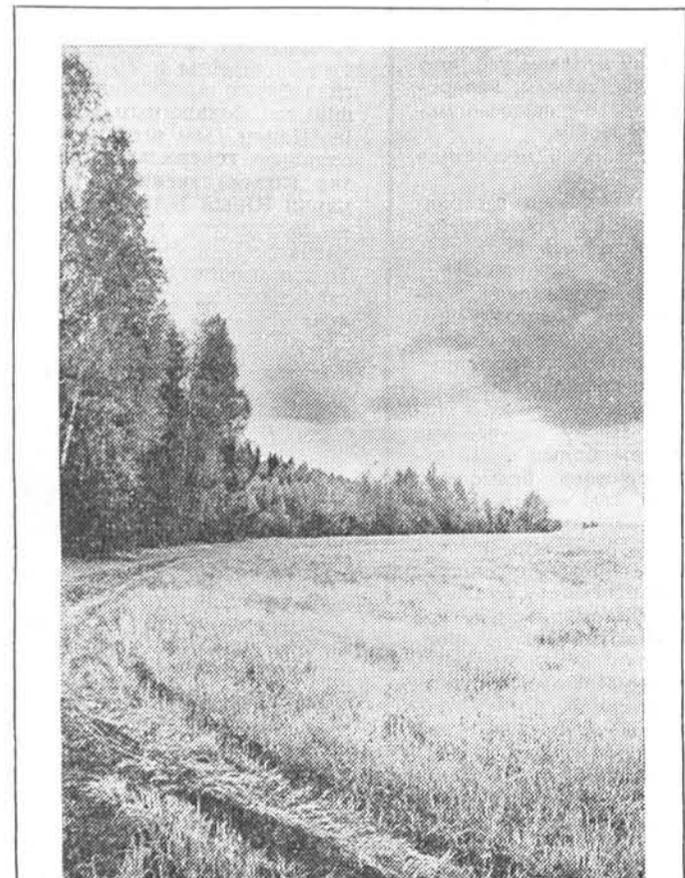
Калі хочаш пабудаваць сабе домік на ўскраіне горада, табе даецца ўчастак зямлі, прыкладна каля пяці сотак, але за яго трэба заплаціць пяць-дзесят тысяч долараў. А калі табе не падабаецца, можаш наняць кватэру. Утульны пакойчык на дваццаць каштуе 500—600 долараў у месяц. І цэны гэтыя пастаянна растуць. Прапаганда спрабуе растлумачыць гэта тым, што ў людзей, маўляў, высокія заробкі. У каго? У капіталістаў?

Галоўнай праблемай у нас цяпер стала беспрацоўе. Мільёны людзей не могуць знайсці прымяненне сваім сілам, а значыць і не атрымліваюць сродкаў, каб нармаль-

на жыць. Асабліва многа такіх сярод моладзі. Маладыя людзі не хочуць сядзець саляўнічы ружэ і мірыцца з такім становішчам. Шкада толькі, што вельмі многія становяцца на шлях злачынстваў. У Саветкім Саюзе няма і не будзе беспрацоўя, людзі там жывуць спакойна, упэўненыя ў заўтрашнім дні. Але аб гэтым тут ніколі не прачытаеш у газетах і не пачуеш па радыё. Усе сродкі прапаганды ў адзін голас трубяць, што ў СССР голад, няма свабоды, там усё адбіраюць у людзей. Вось такім паклёпам кормяць слухачоў і чытачоў кожны дзень. Да чаго ж усё гэта брыдка!

Але ўжо і тут ёсць няма-ла людзей, здольных зразумець, што іх проста падманваюць. Ну, а нам праўда добра вядома. Нам пашанцавала пяць разоў пабываць на Радзіме, і мы на свае вочы бачылі, якіх вялікіх поспехаў дабіўся за гады Саветкай улады наш родны край і наш народ. Прынізіць іх не зможа ніякі паклёп буржуазнай прапаганды. Мы ведаем, што гэтых поспехаў будзе з кожным годам усё больш. Трэба толькі, каб на планеце быў мір. Гэта галоўнае.

Ірына і Аляксей
ГРЫЦУКІ.
Канада.

Ціхая рэчка ці квяцісты луг, жытнёвае поле ці шумлівы лес... Такія любыя сэрцу пейзажы заўсёды застаюцца ў нашай памяці, дзе б мы ні жылі: у родным краі альбо, на волі лёсу, за мяжой.

У Беларускам таварыстве «Радзіма»

БУДЗЕМ РАДЫ
ВАС БАЧЫЦЬ

У праграме маладзёжнай групы, якая прыехала да нас па «Спутніку», сярод іншых мерапрыемстваў была сустрэча ў Беларускам таварыстве «Радзіма». Тлумачылася ж гэта тым, што большасць юнакоў і дзяўчат з розных краін — нашадкі рускіх, беларусаў, украінцаў, якія жывуць па-за межамі Бацькаўшчыны.

Гасцей вітаў першы намеснік старшыні прэзідыума Беларускага таварыства «Радзіма» Мікалай Васіленак, які раскажаў ім пра нашу рэспубліку, яе сталіцу горад Мінск. Зацікавіла маладых людзей паведамленне пра тое, што кожны з іх пры жаданні можа прыехаць да нас вучыцца ў інстытут або на курсы па вывучэнню беларускай і рускай моў.

— Вучыцца будзеце бясплатна, як усё саветкія студэнты, — сказаў Мікалай Васіленак. — Надумаеце — прыязджайце. Будзем рады вас бачыць.

Расказаў Мікалай Іванавіч і пра тое, што ў Мінску праводзяцца курсы мастацкай самадзейнасці. З кіраўнікамі хораў, танцавальных калектываў з розных зарубежных краін займаюцца вопытныя спецыялісты — дзесяці мастацтва, кампазітары, харэографы, якія чытаюць лекцыі і даюць практычныя ўрокі. Якраз у гэтыя дні ў Мінску пачынаюць работу такія курсы. Іх удзельнікі прыехалі з Бельгіі, Галандыі, Італіі, Канады. Яны убачаць лепшыя самадзейныя калектывы рэспублікі, удасноеныя звання народных.

Госці слухалі з цікавасцю. Яны і раней ведалі, што на Радзіму бацькоў можна прыехаць не толькі турыстам. Але так падрабязна аб прадастаўленых ім магчымасцях пачулі ўпершыню.

Таня Феркамен і Вера Капілі прыехалі да нас з Бельгіі. Таня ў Беларусі трэці раз.

— Ты памятаеш піянерскі лагер «Зялёны Бор», дзе адпачывала разам з іншымі дзецьмі з-за мяжы?

— Ніколі не забывала. Мне вельмі падабалася ў лагерах. Праўда, у гэтыя паездцы мы бачылі больш.

Таня ўжо вырасла і пайшла працаваць, а вечарам вучыцца. Збіраецца паступіць яшчэ і на курсы рускай мовы. Цяпер Таня лічыць, што ў будучыні магла б прыехаць на такія курсы і ў Мінск.

— І мне падабаецца ў Саветкім Саюзе, — падтрымала сяброўку Вера Капілі. — Абавязка хачу тут вучыцца.

— Я чула, што вы ведаеце нашы беларускія песні?

— Так. Мяне навучыла Марыя Мядзведзева. Яна займалася ў Мінску на курсах мастацкай самадзейнасці. Цяпер наша група з горада Шарлеруа на святах слявае «Крыніцу», «Касію Ясь канюшыну». Слухачам яны падабаюцца. І нам таксама.

Муж і жонка Дзямідавы жывуць у Аўстраліі. Яны прымаюць удзел у выданні часопіса «Дружба». Наташа і Міша нарадзіліся ў Харбіне, потым разам з бацькамі трапілі ў Аўстралію. Рускую мову чулі з дзяцінства дома. І цяпер з роднымі, сябрамі, у клубе, на рабоце яны гавораць толькі па-руску.

— Кожную нядзелю ў нас у клубе дэманструюцца саветкія мастацкія кінафільмы. Перад гэтым абавязкова паказваем дакументальную стуж-

ку, — расказвае Міхаіл Дзямідаў. — Адзначаем у клубе ўсе саветкія святы. Гасцей абавязкова сустракаем па рускаму звычайу — з самаварам, застольнай бяседай, паказваем горад.

— І тут, у Саветкім Саюзе, у Мінску, мы таксама убачылі многа. І ўсё для нас цікава, — падтрымлівае мужа Наташа. — У горадзе прыгожыя будынкі, прамыя вуліцы, гасцінныя людзі. Цудоўная прырода.

Беларусь падабаецца і нашаму маладому сябру з Шатландыі — Ніку Янушэвічу.

— Гэта мой другі візіт у вашу краіну. Раней я быў у Слонімшчыне.

— У вас там сваікі?

— Так. Недалёка ад Слоніма, у вёсцы. Я тады быў са сваёй сям'ёй па прыватнай візе ў цёткі цэлы месяц. У той час мне было 17. Цяпер — 22 гады. Я быў школьнікам. А цяпер вучуся фотамастацтва ў коледжы. Праз два гады буду прафесійным фатографам.

— Што, як будучы фатограф, вы думаеце пра беларускі пейзаж, пра нашы гарады, іх архітэктурнае аблічча?

— О, яны цудоўныя. Ёсць высокамастацкія ўзоры. Ваш ландшафт — спакойны ў адозненне ад шатландскага, дзе я жыву. Я б хацеў тут жыць. Але маё сэрца будзе разарвана паміж прыгажосцю гэтай зямлі, сардэчнасцю саветкіх людзей і роднай Шатландыяй. Я адчуваю сувязь з Беларуссю. Яна ў маім сэрцы.

У розных краінах жывуць гэтыя маладыя людзі. Рознымі шляхамі ідуць яны ў жыцці. І ў многім іх лёс залежыць ад тых умоў, што складаюцца ў грамадстве. Многае для іх яшчэ нязведана. Але і ў іх узросце ўжо даводзіцца задумвацца над сваёй будучыняй.

— Я з Іспаніі. Мне 21 год. Вучуся на эканамічным факультэце, на другім курсе, — гаворыць Пілар Бурэ.

— Пілар, скажыце, чым займаюцца студэнты, вашы аднакурснікі, у летні перыяд? Адпачываюць, працуюць?

— Рыхтуюцца здаваць у верасні «хвасты» за чэрвень, — жартуе Пілар. — Адпачываюць. Часова можна знайсці работу. Але цяжка: у нас два з палавінай мільёны беспрацоўных.

— Як будучы эканаміст у чым вы бачыце выйсце? Беспрацоўе — гэта ж вельмі складаная праблема.

— Так, жудасная. У краіне вельмі старое абсталяванне. Трэба ўсё памяняць. Гэта зойме гадоў 20—25. Пры гэтым беспрацоўе яшчэ ўзрасце...

Будучы эканаміст Пілар Бурэ старанна штудзіруе працы сучасных буржуазных эканамістаў. Яна ведае Гэлбрайта, цытуе Фрыдмана... Але ж і яны не могуць падказаць капіталістычнай эканоміцы выйсце з эканамічнага крызісу.

Разам з тым дзясціна бачыць перавагі сацыялістычнага грамадства, дзе чалавек ніколі не сутыкаецца з мноствам сацыяльных праблем, якія штодзённа падпільноўваюць яе аднагодкаў у капіталістычным свеце. І мяркуючы па пытаннях, па выказваннях маладых людзей, яны робяць свае высновы з убачанага тут. Правільныя высновы.

Д. ЧАРКАСАВА.

«СОВЕТСКОЕ правительство самым постоянным образом обращает внимание на необходимость срочных мер по недопущению милитаризации космического пространства.

Выход гонки вооружений в космос резко усилил бы риск военной катастрофы, подорвал перспективы ограничения и сокращения вооружений вообще. Повсюду ширится понимание этого, нарастают требования остановить такое развитие событий, пока не поздно. И надо сделать все, чтобы эта возможность не была упущена, надежно перекрыть все без исключения каналы милитаризации космического пространства.

В практическом плане это означает, что в космос не должно выводиться и размещаться там, будь то на пилотируемых или непилотируемых системах, оружие любого рода — обычное, ядерное, лазерное, пучковое или какое-либо другое. Космическое оружие любых видов базирования не должно создаваться, испытываться или развертываться ни для противоракетной обороны, ни в качестве противоспутниковых средств, ни для использования против целей на земле или в воздухе. Уже созданные такие средства должны быть уничтожены.

Использование силы в космосе и из космоса в отношении Земли, а также с Земли в отношении объектов в космосе должно быть навсегда поставлено под запрет».

Эта выдержка из Заявления Советского правительства, текст которого был официально передан правительству США, позволяет точно судить о характере новой угрозы миру, чьи шлюзы готова распахнуть американская администрация, и о том, как относител к этой угрозе Советский Союз.

В принципе саму угрозу милитаризации космического пространства трудно назвать новой. Еще в феврале 1957 года (за восемь месяцев до запуска первого советского искусственного спутника Земли) генерал Бернард Шривер, руководивший в то вре-

БЕЗОТВЕТСТВЕННЫЙ ПОДХОД К ПРОБЛЕМЕ ИСКЛЮЧИТЕЛЬНОЙ ВАЖНОСТИ

МИРНЫЙ КОСМОС: КТО ПРОТИВ?

мя отделом баллистических ракет исследовательского центра ВВС США в Сан-Диего (Калифорния), утверждал, что безопасность американской нации на длительное время может зависеть от завоевания США господства в космосе.

Что касается Советского Союза, то с первых дней космической эры он последовательно исходил из того, что космос и мир неразделимы. Что космическое пространство должно служить прогрессу человечества, использоваться в созидательных, а не в разрушительных целях. С самого начала Советский Союз выступил за развитие делового международного сотрудничества в космосе. 15 марта 1958 года Советское правительство выступило с конкретной программой полной демилитаризации космоса. Советский Союз высказался за заключение широкого международного соглашения, которое предусматривало бы запрещение использования космического пространства в военных целях, принятие на себя государствами — участниками соглашения обязательства производить запуск ракет в космическое пространство только в соответствии с согласованной международной программой и за одновременную ликвидацию иностранных военных баз на территории других государств: в первую очередь в Европе, на Ближнем и Среднем Востоке, в Африке.

Предусматривалось, что осуществление мероприятий по такому соглашению проходило бы под соответствующим контролем в рамках ООН. В советских предложениях предусматривалось также создание органа ООН по международному сотрудничеству в области изучения

космического пространства.

Американская внешнеполитическая мысль работала, однако, в ином направлении. США рассчитывали выиграть время для создания собственного межконтинентального баллистического оружия и отнюдь не желали идти на ликвидацию своих военных баз на территориях других стран. Поэтому при обсуждении советского предложения они заняли резко отрицательную позицию.

В дальнейшем основные идеи предложения Советского Союза от 15 марта 1958 года о запрещении использования космического пространства в военных целях вошли в качестве составной части в советскую программу всеобщего и полного разоружения. В соответствии с этой программой ракетная техника сохранялась бы исключительно для транспортных целей и мирного освоения космоса в интересах всего человечества. Увы, советская программа всеобщего и полного разоружения была отклонена западными державами...

Правительство США продолжало отстаивать позицию, в основе которой лежало стремление как можно скорее добиться установления контроля над советской ракетной техникой и оттянуть момент запрещения использования космического пространства в военных целях. Но это поначалу. В дальнейшем, по мере наращивания своего арсенала межконтинентальных ракет, США больше уходили в сторону от обсуждения вопроса о широком запрещении военного использования космоса. И все шире использовали космическую технику в милитаристских целях. Ей, этой технике, отводилась важная роль в планах развязывания ядерной войны. Свыше 70 про-

центров общего объема военной связи США, к примеру, стало осуществляться через спутники. С помощью спутников производился и сбор большей части разведывательной информации. Американские разведывательные, связные, метеорологические и навигационные спутники активно применялись Пентагоном во время агрессивной войны против народов Индокитая. Информацией с разведывательных спутников США снабжали израильских агрессоров во время арабско-израильских конфликтов в 1967, 1973 и 1982 годах.

И все-таки все это были «цветочки». «Ягодки» начнутся только сегодня, на наших глазах — противоспутниковая система «АСАТ», например. Или планируются к вызреванию где-то на рубеже XX—XXI веков — проект создания «всеобъемлющей противоракетной обороны США», к примеру. Официально уведомив конгресс США о том, что правительство приступает к осуществлению широкой программы гонки вооружений в космосе и что оно не намерено договариваться с Советским Союзом о предотвращении милитаризации космического пространства будто бы из-за сложности контроля, президент Рейган еще раз доказал: о политическом реализме нынешней администрации США говорить не приходится. Об этом же свидетельствует и реакция американского предложения начать на уровне специально назначенных делегаций советско-американские переговоры по предотвращению милитаризации космического пространства.

Поспешно опубликован в Вашингтоне заявление, в котором предмет переговоров попросту подменяется дру-

гими вопросами, а в качестве предварительного условия выдвигается одновременное обсуждение вопросов, касающихся ядерных вооружений (переговоры по которым сама же американская сторона завела в тупик), администрация США ясно дала понять, что запрещать космическое оружие она не хочет. Что с целью превращения космоса в плацдарм агрессии она расстаться не намерена.

Это — безответственный подход к проблеме исключительной важности, безответственный в квадрате. Потому, что не перекрыть безотлагательно каналы распространения гонки вооружений на новую область — значит сознательно пойти на усиление опасности ядерной катастрофы, на превращение космоса в источник смертельной угрозы: и для человечества в целом, и для самих Соединенных Штатов.

Понимают ли это в Вашингтоне? Очевидно, нет. Разумный, реалистический подход заслонен там миражом военного превосходства космического масштаба, надеждой заполучить совершенно новый инструмент для навязывания своей воли всему миру, и прежде всего социалистическим государствам.

Но надеяться на это, планировать это — значит вести себя так, будто только Соединенным Штатам доступен вход в область техники и технологии следующего этапа космической эры. Напомню в этой связи слова, сказанные в ответе на обращение американских ученых Константина Черненко: «Советский Союз — решительный противник состязания в гонке любых вооружений, в том числе космических. В то же время должно быть понятно, что перед лицом угрозы изнужден будет принять меры для надежного обеспечения своей безопасности. Расчеты на то, что через космос можно проложить дорогу к военному превосходству, построены на иллюзиях».

Владимир ПЕТРОВ,
доктор исторических наук.

ЕСТЬ ЛИ «КРИЗИС МИРОВОГО СОЦИАЛИЗМА»

КОГДА ЖЕЛАЕМОЕ ВЫДАЮТ ЗА ДЕЙСТВИТЕЛЬНОЕ

С начала 80-х годов одним из орудий нового «крестового похода» империалистов против СССР, реального социализма, коммунистического движения стал тезис о «кризисе мирового социализма». Его пытаются подкрепить ссылками на те трудности, которые испытывают отдельные социалистические страны, и на конфликты между некоторыми из них (особенно на военные действия КНР против Вьетнама), хотят доказать, будто реальный социализм не может ликвидировать ни кризисов, ни войн. От подобных измышлений невозможно отмахнуться, против них требуются серьезные аргументы. Хотелось бы поделиться некоторыми соображениями на этот счет.

Кризис всегда проявляется в трудностях, но их наличие еще не свидетельствует о существовании кризиса. Возникая в той или иной сфере общественного развития, в тех или иных общественных институтах, он представляет собой не просто совокупность, некую сумму трудностей, а стихийный поворот, характеризующийся потерей управления со стороны господствующей силы общества. Такое определение кризиса годно для любой социально-экономической формации. Что из этого вытекает?

Изучение и сравнительный анализ кризисов в социалистических странах, а также путей и средств их преодоления ясно указывает на коренное отличие этих кризисов от кризисов в капиталистическом мире. Последние неизбежны в силу основного противоречия капитализма, разрешить которое можно только ликвидацией капиталистических отношений, установлением обществен-

ной собственности на основные средства производства, то есть — социалистической революцией. Эти кризисы закономерны и неминуемы, их углубление, умножение их числа и форм ведут к разложению исторически обреченной социально-экономической формации, являются проявлением ее общего кризиса.

Кризисы в социалистических странах возникают на почве иных противоречий — как антагонистических, связанных с существованием остатков эксплуататорских классов (в некоторых странах), так и неантагонистических (во всех странах), в том числе между объективными возможностями развития производительных сил и степенью их использования. С этой точки зрения даже неантагонистические противоречия нельзя считать малозначимыми, недооценивать их, поскольку они могут породить серьезные коллизии. Однако в отличие от капитализма сами по себе эти противоречия, включая антагонистические, при социализме не ведут неизбежно к кризису. Всегда имеется объективная возможность избежать его, если руководящая общественная сила своевременно найдет верный способ их разрешения в интересах развития социализма.

В этом, на наш взгляд, состоит существо проблемы. Сопоставление различных по характеру, масштабам, глубине, длительности и последствиям кризисов в социалистических странах показывает, что, несмотря на разнообразие конкретных условий и форм, их отправным пунктом всюду была неспособность руководящих социалистическим строительством партий своевременно найти пра-

вильное решение имевшимся противоречиям. Такие просчеты, определенная слабость субъективного фактора социалистического строительства приводили к стихийным поворотам в различных сферах общественного развития.

Однако ни кризисы, имевшие место в некоторых социалистических странах в прошлом, ни находящиеся на разных ступенях преодоления социально-экономические и идейно-политические кризисы в ПНР, в КНР и экономический кризис в СФРЮ не дают основания для тезиса о кризисе мирового социализма, для дискредитации его принципов, поскольку являются не следствием реализации этих принципов, а отклонения от них в сложных условиях становления и развития новой, восходящей социально-экономической формации.

При анализе причин возникновения кризисов в социалистических государствах нельзя не учитывать действия антисоциалистических сил как внутри страны, так и за ее пределами. Потеря управления компартией и социалистическим государством любой сферой общественного развития, возникновение в результате этого стихийного поворота в ней активно использовалось внутренними и внешними врагами социализма, которые стремились к ликвидации руководящей роли компартии и уничтожению нового социального строя. Это осложняло, углубляло и затягивало кризисы, намного увеличивало их тяжелые последствия, затрудняло возможности их преодоления.

Переживавшую кризис социалистическую страну империалисты всегда пытались противопоставить другим со-

циалистическим странам, чтобы разрушить их солидарность, расколоть мировую систему социализма. Для этого ими использовались различные формы и методы «поддержки» охваченных кризисом социалистических стран — «поддержки» дезориентирующей, рассчитанной на углубление кризиса. Именно поэтому, как свидетельствует опыт, для преодоления кризиса в любой социалистической стране необходимы не только решительное выправление политической линии и укрепление руководящей роли ее компартии, но и упорное интернациональное сотрудничество, братская помощь всех компартий, особенно социалистических стран.

Несмотря на отдельные трудности и кризисы, на усилившийся нажим империализма, мировой социализм в целом в первой половине 80-х годов умножил убедительные доказательства своих преимуществ перед капитализмом. Об этом свидетельствуют и постепенное преодоление таких трудностей и кризисов, и дальнейшее совершенствование социалистической экономики и демократии, и повышение благосостояния трудящихся стран социализма, и сохранение социалистическим сотрудничеством военно-стратегического равновесия с империалистическими державами. Благодаря этому усиливается роль реального социализма как авангарда мирового прогрессивных сил в борьбе за предотвращение ядерной войны.

Игорь КРИВГУЗ,
профессор,
доктор исторических наук.

ЭЦЮДЫ ПРА ПОЛАЦК

ГОРАД СКІРАВАНЫ Ё БУДУЧЫНЮ

У ГАРВЫКА Н К О М Е
Полацка, куды мы
зайшлі пагутарыць з
мясцовымі ўладамі наконт
культурнага жыцця сучасна-
га правінцыяльнага горада,
нас, здаецца, адразу няпра-
вільна зразумелі.

— Правінцыя? Гэта мы
правінцыя? — загарэліся во-
чы смуглявай палачанкі,
дырэктара гарадской біблія-
тэкі Таццяны Савельвай. —
Правінцыя, на мой погляд,
не зусім адпаведнае слова для
вызначэння нашага горада.
Культурнае жыццё ў ім
апострым часам так ажывіла-
ся, што мы ледзь паспяваем
прымаць гасцей: турыстаў,
журналістаў, артыстаў... Ця-
пер, напрыклад, у Полацку
знаходзіцца восем журналі-
стаў, група аператараў з
Беларускага тэлебачання вядзе
здымкі помнікаў стара-
жытнай архітэктуры, якімі
славіцца наш горад. А вы
какаце правінцыя... Між ін-
шым, сёння вечарам у Сафій-
скім саборы, дзе ў нас зараз
канцэртная зала, чарговае
пасяджэнне літаратурнага
аб'яднання «Наддзвінне»,
будзе выступаць маскоўскі
паэт Сяргей Красікаў, пачы-
таюць новыя вершы члены
літааб'яднання. Прыходзьце!

Мы прынялі запрашэнне,
а пакуль быў час, адправілі-
ся ў гасці да ганаровага гра-
мадзяніна Полацка, 84-га-

чан памяць пра тых, хто пра-
славіў гэту зямлю.

Сёння Полацк увесь скі-
раваны ў будучыню. Я сцвяр-
джаю гэта, бо сам памятаю
іншыя часы, скажам, пачатак
стагоддзя: касцёлы, манасты-
ры, цэрквы — вось былія
кропкі культуры. Пры іх існа-
валі добрачынныя арганіза-
цыі, якія наладжвалі канцэр-
ты, выступленні аматарскіх
драматычных калектываў.
Для дзяцей багатых — гімна-
зія, а ўсім іншым, лічылася,
адукацыя без патрэбы. Пасля
рэвалюцыі ў нас разгарнула-

ску, аднак ніколі не забыва-
ецца, што яна палачанка.

На адкрыцці Полацкай
карціннай галерэі тры гады
назад, прынамс, была пра-
дстаўлена выстаўка твораў
Нінель Шчаснай.

Наш шлях ляжаў да пом-
ніка Скарыне, што велічна
ўзняўся тут на плошчы, як
увабленне духоўнай моцы
Полацка, пераемнасці роз-
ных пакаленняў палачан. У
1974 годзе, калі адкрылі гэ-
ты помнік, грамадскасць го-
рада вырашыла ў гонар свай-
го славутага земляка штогод
праводзіць скарынінскія свя-
ты, на якія запрашаюцца вядо-
мыя літаратары, дзе гучаць
вершы, адбываюцца вялікія
кніжныя кірмашы. Імя Ска-
рыны носіць таксама мясцо-
вае драматычнае тэатральнае
злучэнне.

Нінель Іванаўна кладзе да
помніка сціплы раманак. Я
ведаю, што хвалюе яе цяпер,
што не дае спакою. Вобраз
вялікага Скарыны запаланіў
душу і думкі — яна збіраец-
ца пісаць аб ім карціну. Якім
жа быў Францыск, калі 17-
гадовым юнаком пайшоў з
бацькоўскага дома ў вялікі
свет?.. Работа Нінель Шчас-
най адказная і складаная. Ці
ўдасца яна? Пакажа час.
Мяркуюцца, што карціна зой-
ме пастаяннае месца ў кар-
ціннай галерэі роднага го-
рада.

У СЕННЯШНІМ Полац-
ку жыве 70 тысяч
чалавек, якія працу-
юць на розных заводах і
фабрыках, у аб'яднанні ма-
стацкіх вырабаў, вучацца ў
тэхнікумах і школах. Тут 62
бібліятэкі, тры Дамы культу-
ры, кінатэатры, музеі, пар-
кі... Словам, ёсць усё, што
неабходна для працы і ад-
пачынку людзей. Аднак не
ў кожным горадзе, нават не
ў кожнай сталіцы, мушу заў-
важыць, ёсць канцэртная за-
ла з арганам. У Полацку
ёсць. Размешчана яна ў ад-
рэстаўрыраваным Сафійскім
саборы. У канцэртнай зале
ўжо адбыліся фартэп'яныя і
скрыпачныя канцэрты, вы-
ступленні дзяржаўнай акадэ-
мічнай харавой капэлы
БССР імя Р. Шырмы, хору
хлопчыкаў з Эстоніі. На гэ-
ты сезон усе абанемента на
філарманічныя канцэрты ў
«Сафійку» прададзены.

У былой Богаяўленскай
царкве адкрыта карцінная
галерэя. За тры гады яе на-
ведалі больш за 120 тысяч
чалавек. Тут было арганіза-
вана 14 мастацкіх выставак:
«Беларускі сучасны партрэт»,
«Радзіма мая», «Сучасная
графіка» і іншыя. Зусім ня-
даўна палачане пазнаёміліся
з работамі чатырох пачынаю-
чых жывапісцаў з Мінска і
прынялі актыўны ўдзел у
абмеркаванні іх твораў. А за-
раз у галерэі экспануецца
выстаўка Леаніда Панама-
рэнкі, адметнага беларуска-

га кераміста і акварэліста.
Акрамя мастацкіх выставак
наладжваліся ў галерэі філа-
тэлістычныя, выстаўкі знач-
коў мясцовых калекцыяне-
раў. Вакол галерэі згур-
тавалася полацкая інтэліген-
цыя, якая і ўвайшла ў ма-
стацкі савет. Як мяркуюць
мясцовыя ўлады, галерэя павінна
ў будучыні стаць цэнтрам
эстэтычнага выхавання
школьнікаў і моладзі По-
лацка.

— Вялікія сродкі выдзя-
ляюцца ў нас на развіццё
культуры, — гаворыць загад-
чык фінансавага аддзела
гарвыканкома Іван Абрама-
нка. — Штогод растуць вы-
даткі з мясцовага бюджэту на
гэтыя мэты. Так, у 1982 го-
дзе на развіццё ўстаноў
культуры Полацка было вы-
даткавана 417 тысяч рублёў,
у 1983 — 434 тысячы, а ў
1984 — ужо 694 тысячы.
Зразумела, нам вельмі доро-
га каштавала рэстаўрацыя
старажытных будынкаў, на-
быццё твораў мастацтва для
пастаяннай экспазіцыі галерэі,
але выдаткі гэтыя апраўданы:
дзеяннасць карцін-
най галерэі і канцэртнай
залы, дзе выступаюць пра-
слаўленыя калектывы, пры-
кметна ажывіла духоўнае
жыццё Полацка і ў значнай
ступені фарміруе цяпер
культурныя запатрабаванні
гараджан, іх мастацкія густы.

Якія ж сёння культурныя
запатрабаванні ў палачан?
Пра што яны мараць, якім
бачаць свой горад у будучы-
ні? З гэтымі пытаннямі мы
звярнуліся да чалавека, які
мае самыя непасрэдыя ад-
носіны да культуры, дырэ-
ктара полацкага гарадскога
Дома культуры Галіны Плак-
са. Нядаўняя выпускніца
Мінскага інстытута культуры
свае першыя крокі тут нача-
ла з таго, што правяла ан-
кетаванне розных узростаўх
груп насельніцтва. І які зра-
біла вывад?

— У асноўным у людзей
даволі высокія духоўныя прэ-
тэнзіі да жыцця. Ім хочацца
жыць цікава, мець любімую
работу, глядзець добрыя спек-
таклі, высокамастацкія кар-
ціны, слухаць музыку, а так-
сама і самім быць творцамі.
Многія з іх захапляюцца ма-
стацкай самадзейнасцю —
для іх у нас у Доме культу-
ры дэсяткі гурткоў, кіруюць
якімі высокапрафесіяналь-
ныя спецыялісты. Іншыя ад-
даюць перавагу чытанню.
Між іншым, у горадзе мно-
га маладых маці, якія, заня-
тыя выхаваннем дзяцей, зра-
зумела, не маюць магчымасці
актыўна ўдзельнічаць у
культурным жыцці горада,
аднак хацелі б быць у курсе
яго галоўных падзей. Мы,
культработнікі, павінны існа
насустрэч запатрабаванням

довага Івана Дэйніса. Чаму
да яго? У краязнаўчым музеі
мы бачылі два таўсценныя,
пісанья, ад рукі альбомы,
плён шматгадовага захап-
лення Івана Пятровіча гі-
сторыяй і краязнаўствам.
Іван Дэйніс з сям'і патомных
беларускіх інтэлігентаў, яго
бацькі ўсё жыццё працавалі
ў Полацку настаўнікамі, сам
ён выкладаў хімію ў лясным
тэхнікуме. Захапленне гі-
сторыяй у Івана Пятровіча ад
бацькі, Пятра Дэйніса, які ў
свой час скончыў маскоўскі
археалагічны інстытут і на-
пісаў навуковую працу па гі-
сторыі помнікаў архітэктуры
Полацка.

Іван Пятровіч пражыў ба-
гатае і плённае жыццё, пакі-
нуўшы добры след у гіста-
рыі роднага горада. Свой са-
мы вялікі скарб, бібліятэку,
стары настаўніц падарыў ляс-
ному тэхнікуму. Рэпрадук-
цыямі твораў жывапісу, якія
яны з жонкай збіралі доўгія
гады, цяпер карыстаюцца вы-
кладчыкі тэхнікума на ўроках
літаратуры.

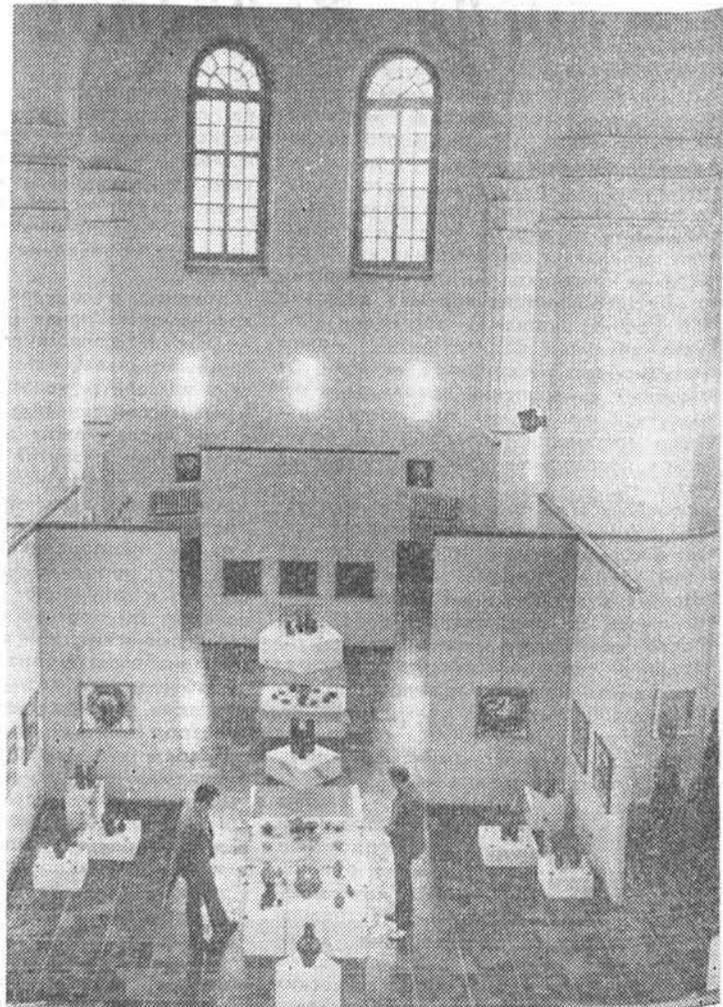
— Шкада, што не магу я
прайсціся з вамі па Полацку,
— уздыхнуў Іван Пятровіч.
— Стары ўжо... Гісторыя па-
кінула ў ім свае меткі, уні-
кальныя помнікі старажытнай
славянскай архітэктуры. Ня-
бачны духоўны патэнцыял
горада ўвасоблены ў гэтых
помніках. Нябачна жыве ў
ім мінулае, а ў сэрцах пала-

ся вялікая работа па ліквіда-
цыі непісьменнасці сярод
насельніцтва.

Іван Дэйніс многае памя-
тае і многае ведае. У першыя
паслярэвалюцыйныя гады
быў членам камісіі Саюза
школьных работнікаў Полац-
ка, актыўна працаваў у ка-
місіі па ахове помнікаў ста-
ражытнасці, удзельнічаў у
калектывізацыі на Полач-
чыне, арганізоўваў у горадзе
рабочыя клубы, гурткі, на-
родны тэатр. Яму нашчасці-
ла бачыць і чуць Янку Ку-
палу, які прызджаў да іх
на адкрыцці Дома асветы.
Сустрэкаўся з Чарвяковым,
Галадзедам.

— Незабыўны той час, —
з хваляваннем прыгадвае
Іван Дэйніс. — Кастрычніч-
кая рэвалюцыя ў лёсе стара-
жытнага Полацка ўсё роўна,
што глыток чыстай вады для
стомленага ў нялёгкай даро-
зе чалавека. Горад неяк па-
маладзёў, расправіў крылы,
пачаў адбудовацца, з'явілі-
ся шырокія вуліцы, новыя да-
мы.

І ШОЎ дождж, а мы гу-
лялі з мастачкай Ні-
нель Шчаснай па го-
радзе. Дарэчы, сустрэліся ў ста-
рога Дэйніса, якога яна заўсё-
ды наведвае, калі бывае тут.
Нінель Іванаўна вырасла ў
Полацку, жыла непдалёк ад
Сафійскага сабора. Цяпер
Нінель Шчасная жыве ў Мін-

гэтых людзей, дапамагаць ім. Для пачатку былі пабудаваны ў дварах невялікія пляцоўкі, дзе пастаянна цяпер арганізуем сустрэчы жыхароў з урачамі, работнікамі бібліятэкі, архітэктарамі, будаўнікамі, іншымі спецыялістамі, якія знаёмляць слухачоў са станам спраў у галіне сваёй дзейнасці. Там жа арганізуецца продаж кніг, плацінак, кветак. А скажам, дробязь на першы погляд — конкурс на лепшы дом, на самую таленавітую і дружную сям'ю? Але як гэта выхоўвае культуру зносін людзей, іх паводзін у быццё!

Галіна Плакса праводзіць эксперымент. Уласна кажучы, пра вынікі яго можна будзе меркаваць яшчэ не хутка, хіба тады, калі вырастаць дзеці таго класа, з якімі работнікі Дома культуры і настаўнікі вядуць індывідуальныя заняткі па мастацтву і эстэтыцы.

Малады дырэктар Дома культуры мае глыбокае перакананне, што прывабнасць любога горада не толькі ў яго цудоўнай архітэктуры, выдатным сервісе, але і ў той атмасферы духоўнасці, высокай культуры, якую ствараюць у ім людзі — кожны паасобку і ўсе разам.

Нядаўна школьнікі Полацка пісалі сачыненне «Мой горад у XXI стагоддзі». Некаторыя з работ нам далі пачытаць. Асабліва ўразіла адно: на першай старонцы хлопчык-васьмікласнік піша, што вельмі любіць свой горад і абавязкова будзе архітэктарам. А далей ідуць графічныя малюнкi, на якіх створаны фантазіі хлопчыка будынак тэатра, інстытута мастацтва і археалогіі, Цырка, аэрапорта...

Цікава, якім жа ўсё-такі будзе Полацк у недалёкай будучыні? Адказвае намеснік старэйшага гарвыканкома Сяргей Капітан:

— З цягам часу будзе ў нашым горадзе ўсё, пра што марачы юныя палачане: і свой тэатр, і інстытуты...

У перспектыве да двухтысячнага года Полацк злучыцца з Наваполацкам. І будзе гэта горад для людзей, якія ўмеюць працаваць і адпачываць, шанаваць сваё мінулае і клапаціцца пра будучыню.

Таццяна АНТОНАВА.

НА ЗДЫМКАХ: Палац культуры Полацкага завода шклова-лажка; Іван ДЭЙНІС, старэйшы жыхар Полацка; дзейнае адна з агітплатоў у двары жылога дома. Сёння на сустрэчу з палачанамі прыйшлі работнікі бібліятэкі і кніжнага магазіна «Светач»; у былым Богаяўленскім саборы цяпер карцінная галерэя. Палачане пазнаёміліся з выстаўкай мінскага мастака Леаніда Панамарніка; на адной з самых прыгожых плошчаў горада стаіць помнік Францыску Скарыне, слаўтаму сыну Полацка.

Фота С. КРЫЦКАГА.

ПАРТЫЙНАЕ КІРАЎНІЦТВА МАСТАЦКАЙ КУЛЬТУРАЙ

ЛІТАРАТУРА — ЗДАБЫТАК МАС

Сёлета адзначаецца 50-годдзе Першага ўсесаюзнага з'езда савецкіх пісьменнікаў і ўтварэння Саюза пісьменнікаў СССР. За гэтыя паўстагоддзя многанацыянальная літаратура прайшла вялікі і плённы шлях, яе творчыя дасягненні прызнаны ва ўсім свеце. Вялікую ролю ў развіцці савецкай літаратуры адыгралі і сёння адыгрываюць увага Камуністычнай партыі да мастакоў слова, клопат пра іх творчы рост.

Партыя і літаратура — такая тэма гутаркі **Вікторыі ЛАЎРЭЦКАЙ** з сакратаром праўлення Саюза пісьменнікаў СССР **Юрыем СУРАЎЦАВЫМ**.

— Напярэдадні паўвекавага юбілея Саюза пісьменнікаў СССР, — пачаў гутарку Юрый Сураўцаў, — перш за ўсё ўспомнім, што іменна партыя адчула жыццёвую неабходнасць у самім такім творчым аб'яднанні і ў 1932 годзе рэкамендавала стварыць адзіную буйную арганізацыю пісьменнікаў — розных па стылю, па нацыянальных традыцыях, «бачанню свету», але прымаючых розумам і сэрцам сацыялістычную перспектыву, аб'яднаных, як тады гаварылі, «савецкай платформай».

— Як складаліся прынцыпы кіраўніцтва КПСС мастацкай культурай?

— Асновы іх заклаў вялікі Ленін. Яшчэ да рэвалюцыі ў сваёй працы «Партыйная арганізацыя і партыйная літаратура» ён выказаў ідэю збліжэння літаратуры і мастацтва з народным жыццём, народнай нівай. Ён гаварыў, што новая літаратура

дзесяці тысяч», а стане здабыткам мас. Літаратура, адухоўленая ідэяй служэння народу, павінна ўнутрана, духоўна зліцца з барацьбой за сацыялізм рэвалюцыйнага пралетарыяту. Так ставіў пытанне Ленін.

Каб стала магчымым вырашыць гэтыя задачы, неабходна паслядоўнае, кампетэнтнае і тактычнае партыйнае кіраўніцтва развіццём літаратуры і мастацтва. Ленін пісаў аб неабходнасці абароны ўнутраную свабоду мастака. Але ў той жа час камуністы, лічыў Ленін, не мелі права дапусціць развіццё хаосу. Ленін надаў глыбокі грамадскі сэнс паняццю «свабода творчасці». Ён лічыў, што не існуе сапраўднай свабоды без барацьбы за ішчасце свайго народа, за мір, за сацыялізм.

Дабрабыт народа — галоўны крытэрыў ва ўсіх рашэннях партыі ў галіне савецкай культуры. КПСС імкнецца накіраваць намаганні дзяржаўна-савецкай культуры ў агульны напрамак стварэння новага жыцця, захапіць пафасам гэтага стварэння настолькі, каб пісьменнікі аказаліся ў духоўным авангардзе абнаўлення.

— Вядома, што кожны новы этап развіцця савецкага грамадства выстаўляў і выстаўляе свае патрабаванні, свае культурныя задачы. У чым сёння заключаецца галоўная місія літаратуры?

Выхаванне літаратурай у наш час — гэта перш за ўсё выхаванне праўдай у яе мастацкім увасабленні. Менавіта на гэта партыя і арыентуе пісь-

іх як ад лагічнай рэчаіснасці, так і ад акцэнтавання цэневых з'яў нашага жыцця.

Так, мы супраць лагічнасці і ачарнення нашага жыцця. У той жа час партыя ўсяляк падтрымлівае літаратуру, калі яна займаецца сур'ёзнай крытыкай сур'ёзных недахопаў, якія перашкаджаюць нашаму грамадству рухацца наперад, крытыку, у аснове якой ляжыць глыбокая грамадзянская зацікаўленасць у дабрабыце сваёй краіны, свайго народа. Авалодваючы сапраўды партыйным падыходам да рэчаіснасці, пісьменнікі здольны ўлавіць вядучыя тэндэнцыі сучаснасці, праўдзіва адлюстраваць час.

Сённяшні час заклікае да стварэння ў літаратуры вобразу сённяшніх станоўчых герояў. Вядома, што руская і савецкая літаратуры далі цэлую галерэю гераічных характараў, якія неслі ў свет ідэалы сацыяльнай справядлівасці, праўды, добра, прыгажосці. Пастаянны інтэрас да людзей, якія самаадана будуць новае жыццё, абараняюць яго завабываючы, улашцівы савецкай літаратуры на ўсіх этапах яе развіцця.

Аднак сёння новыя пакаленні савецкіх людзей маюць патрэбу ў бліжэй ім па духу і часу героі, які б уплываў на ўчынкi людзей, адлюстроўваў бы лёсы народныя. Такі герой — заўсёды сацыяльна актыўная асоба, якая адстойвае станоўчыя пачаткі жыцця.

У мастацкім узнёўленні такога характара ў савецкіх пісьменнікаў маюцца немалыя дасягненні: успомнім хаця б чыгуначнага рабочага

Айтматава «Буранны паўстанак», селяніна Міхаіла Прасліна — героя вядомай тэатралогіі Фёдара Абрамава пра рускую Поўнач.

Чаму партыя так настойліва акцэнтуюе ўвагу мастакоў на праблеме станоўчага героя? Перш за ўсё таму, што, не вырашыўшы яе, мастацтва, літаратура не змаглі б ажыццявіць сваю галоўную выхаўваючую функцыю. Да таго ж, без такога героя немагчыма расказаць свету пра тое, што такое савецкі чалавек і сацыялістычны лад жыцця.

— Як канкрэтна ажыццяўляецца партыйнае кіраўніцтва мастацкай культурай?

— Зразумела, партыя ўздзейнічае на культуру перш за ўсё агульным курсам сваёй унутранай і знешняй палітыкі, усёй атмасферай савецкага жыцця.

Мастацкая творчасць — сфера вельмі спецыфічная. Разуменчы гэта, партыя імкнецца ажыццяўляць сваю накіроўваючую функцыю тактычна і беражліва, не абмяжоўваючы творчай свабоды мастака — не навязваючы яму тыя ці іншыя тэмы, той ці іншы стыль работы. Адначасова сваю задачу КПСС бачыць у тым, каб перасцерагчы мастака ад магчымых памылак, своечасова спыніць яго, калі ён на няправільным шляху, паправіць, калі яго заносіць у той ці іншы бок, цяжкім, добразычліва растлумачыць яму пазіцыі партыі. Свочасова заўважыць поспех пісьменніка, падтрымаць малады талент партыя таксама лічыць

СТАРОНКА З ГІСТОРЫІ УЗАЕМАСУВЯЗЕЙ БРАТНІХ НАРОДАУ

ЁН БЫЎ НАШЫМ СЯБРАМ

Імя нацыянальнага героя чэхаславацкага народа Юліуса Фучыка стала легендарным ва ўсім свеце. Яго «Рэпартаж з пад шыбеніцы» — прыклад журналісцкага майстэрства і адначасова самааданнага служэння свайму народу.

Ю. Фучык быў сапраўдным інтэрнацыяналістам, верным сябрам першай у свеце краіны сацыялізму. Некалькі гадоў ён у якасці карэспандэнта газеты чэхаславацкіх камуністаў «Рудэ права» жыў і працаваў у Маскве. Яго журналісцкія шляхі прайшлі па многіх рэспубліках СССР. Выдадзеная ў Празе кніга Ю. Фучыка «У краіне, дзе наша заўтра з'яўляецца ўжо ўчарашнім днём», стала не толькі яркім прыкладам росквіту яго публіцыстычнага таленту, але і несла чэхаславацкаму народу праўду аб СССР, абвясняючы ўсе тыя пачкі хлусні, якія вылівалі на першую ў свеце краіну сацыялізму буржуазная прэса і іншыя сродкі масавай інфармацыі.

Многае звязвала Ю. Фучыка і з беларускім народам. Першае знаёмства адбылося ў 1924 годзе. У гэты час у Празскім універсітэце займаліся студэнты з тагачаснай Заходняй Беларусі, якіх у чэшскую сталіцу прывяла не толькі прага ведаў, але і немагчымасць атрымаць вышэйшую адукацыю ў сябе на радзіме. Пад жорсткім нацыянальным ўціскам знаходзілася беларускае насельніцтва ў буржуазнай Польшчы.

Большасць студэнтаў-беларусаў у Празе падзяляла камуністычныя погляды і пасля заканчэння вучобы мела намер вяртацца не ў Заходнюю, а ва Усходнюю Беларусь, каб прыняць актыўны ўдзел у сацыя-

лістычным будаўніцтве. У канцы 1924 года гэтая група студэнтаў зрабіла спробу арганізацыйна аформіць сваё зямляцтва. З гэтай мэтай яны звярнуліся да ўніверсітэцкіх улад з просьбай зацвердзіць статут арганізацыі «Саюз студэнтаў — грамадзян БССР».

Пад націскам рэакцыйных колаў рэктар універсітэта пяць разоў адмаўляўся зацвердзіць гэты статут, і толькі ў ліпені 1926 года пасля доўгай барацьбы і пры падтрымцы чэшскіх камуністаў саюз атрымаў правы грамадзянскага аб'яднання ў саюзе студэнты наладжвалі палітычныя вечары-дзекі, вялі камуністычную прапаганду ў беларускай пражскай калоніі, арганізавалі культурныя мерапрыемствы і г. д. Восенню 1925 года перад студэнтамі выступілі з чытаннем сваіх твораў Я. Купала, Ц. Гартны і М. Чарот, якія па запрашэнню іх саюза прыбылі ў Прагу. Сустрэча стала сапраўдным трыумфам пасланцоў беларускай савецкай літаратуры, якія расказалі прысутным аб вялікіх пераўтварэннях у іх краіне, аб будаўніцтве новага грамадства.

Адным з арганізатараў «Саюза студэнтаў — грамадзян БССР», яго першым старэйшым і душой, быў малады таленавіты паэт, будучы філолаг Уладзімір Жылка. Апрача вялікай грамадскай працы і творчай дзейнасці, У. Жылка займаўся навуковымі даследаваннямі ў галіне беларускага мовазнаўства. Таму няма нічога дзіўнага ў тым, што У. Жылка быў у кастрычніку 1926 года запрошаны ў Мінск на Акадэмічную канферэнцыю па беларускай мове, у рабоце якой прынялі ўдзел вядучыя вучоныя-лінгвісты не толькі Бела-

русі, але і Германіі, Польшчы, Літвы, Латвіі і іншых краін.

Менавіта У. Жылка звярнуўся ў канцы 1924 года да студэнта філасофскага факультэта Празскага Карлава ўніверсітэта, камуніста Ю. Фучыка з просьбай выступіць на пасяджэнні дыскусійнага клуба «Саюз студэнтаў — грамадзян БССР». Нягледзячы на сваю маладосць 22-гадовы Ю. Фучык у гэты час ужо з'яўляўся адным з вядучых публіцыстаў, літаратурным крытыкам галоўнага друкаванага органа Камуністычнай партыі Чэхаславацкай газеты «Рудэ права», уваходзіў у склад рэдакцыі часопіса «маладых камуністычных інтэлектуалаў» «Авангард», а з 1925 года ўзначальваў рэдакцыю літаратурнага камуністычнага часопіса «Кмен».

Пасля сустрэчы з У. Жылкам Ю. Фучык зацікавіўся групай маладых беларусаў, якія ў буржуазнай краіне не баяцца адкрыта абвясняць свае камуністычныя перакананні і вядуць актыўную падрыхтоўку да пераезду ў БССР пасля заканчэння вучобы. Ён не толькі згадзіўся выступіць з дэклідам перад студэнтамі, але і ўзяў на сябе абавязальства хадайнічаць перад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі Чэхаславацкай аб аказанні беларусам дапамогі ў наладжванні выдавецкай дзейнасці і ў забеспячэнні іх неабходнай юрыдычнай кансультацыяй. Акрамя гэтага, Ю. Фучык па просьбе рэдакцыі беларускамоўнага часопіса «Новы прамемень», першы нумар якога рыхтаваўся «Саюзам студэнтаў — грамадзян БССР» да выхаду ў свет, напісаў спецыяльны артыкул.

У лістападзе 1926 годзе выйшаў з друку першы і апошні нумар часопіса «наступовага

студэнцтва» «Новы прамемень». Адным з асноўных у ім з'яўляўся артыкул Ю. Фучыка «Аб чэшскай сацыяльнай пазіцыі, які пераклаў на беларускую мову У. Жылка. Дарэчы, галоўнага рэдактара часопіса і перакладчыка ўжо ў гэты час не было ў Празе. Восенню 1926 года ён ажыццявіў сваю мару і пераехаў у БССР.

Гэты адносна невялікі артыкул Ю. Фучыка з'яўляецца першым яго выступленнем у беларускім друку. У ім малады публіцыст гаворыць аб нараджэнні сацыялістычнай, пралетарскай пазіцыі, якая сваю галоўную задачу бачыць у служэнні інтарэсам рабочага класа. У артыкуле, акрамя спецыяльных літаратурнаўчых праблем, закранаюцца і агульнапалітычныя. Ю. Фучык дае даволі трапную характарыстыку палітычнай сітуацыі ў тагачаснай Чэхаславацкай, паказвае аб'ектыўную ўзаемасувязь мастацтва і палітыкі. Яркімі фарбамі, з уласцівай яго журналісцкаму таленту глыбіняй малюе Ю. Фучык творчыя партрэты маладых чэшскіх прафесійных паэтаў: Францішка Геца, Карэла Тайге, Яраслава Зайфэрта, Іржы Волькера і Канстанціна Бібля. Робаць ён і даволі ўдалыя намаганні акрэсліць будучыя гарызонты развіцця пралетарскай пазіцыі.

Актыўныя кантакты Ю. Фучыка з прагрэсіўным беларускім студэнцтвам у Празе ў сярдзіна 20-х гадоў складаюць яркую старонку ў гісторыі братніх узаемасувязей паміж нашымі народамі. Закладзеныя ў першыя гады Савецкай улады асновы гэтага супрацоўніцтва перагаслі ў цесную і надзейную дружбу.

Мікола ІВАНОЎ,
кандыдат гістарычных навук.

КЛУБ «КРЫНІЧКА» — МЕСЦА СУСТРЭЧЫ ДЗЯТВЫ

КНІГІ—ДОБРЫЯ ДАРАДЦЫ

Напэўна, кожны з дарослых стаяў у свой час на мосціку побач з жувальнаўскім пятнаццацігадовым капітанам, блукаў па лесе разам з палескімі Рабінзонамі, марыў трапіць у сябры да Тома Соера і Гека Фіна. І нядаўна ў бібліятэцы я пачуў гутарку двух хлопчыкаў год дванаццаці, якая спачатку здалася мне даволі традыцыйнай.

— Ты што здаеш? Можна памянемся? Я табе сваю кнігу дам, ты мне — сваю, калі цікавая. У мяне пра індзейцаў, джунглі, алігатары ўсялякія, ягуары, — хлопчык ледзь не скакаў ад узбуджэння.

— Добрая кніга, толькі я яе ўжо чытаў. А ў мяне пра Белавежскую пушчу Вітала Вольскага. Ведаеш такога пісьменніка?

— Ведаю.

— Тады прыходзь да нас у клуб аматараў кнігі, яшчэ больш даведаешся і пра беларускіх пісьменнікаў, і пра іх кнігі.

Мне стала цікава, што гэта за клуб, і я рашыў распытаць пра яго падрабязна. Дзіма Пятровіч — так звалі аднаго з хлопчыкаў — вучань сёмага класа 73-й школы Мінска і другі год з'яўляецца членам клуба «Крынічка», створанага пры дзіцячай бібліятэцы № 2. Тут сабраліся хлопчыкі і дзяўчынкі, па-сапраўднаму ўлюбёныя ў свой родны край.

На адным з пасяджэнняў, напрыклад, гаварылі аб гісторыі Беларусі. Галя Казлоўская расказала пра кнігу Г. Штыхава «Ажываюць сівыя стагоддзі». Саша Падскрыпка і Ліана Алелішвілі любяць паэзію. На кожнай сустрэчы з сябрамі ў клубе яны чытаюць вершы Янкі Купалы, Пімена Панчанкі, Петруся Броўкі, у якіх можна пачуць шорах азёрнага чароту і спевы ручаёў, лугавы звон ліпенскага дня і шэпт падаючых сняжынак.

Асаблівай папулярнасцю карыстаюцца ў юных кнігалюбаў творы, дзе расказваецца аб школьным жыцці, цікавых прыгодах у двары свайго дома, у паходзе і піянерскім лагеры. Кнігі прымушаюць сур'ёзна задумацца аб маральных праблемах, што паўстаюць перад моладдзю, якая ўступае ў вялікае жыццё.

Ну, а самыя маленькія «крынічаты» больш за ўсё любяць казкі Васіля Віткі, Уладзіміра Дубоўкі, вершы Эдзі Агняцэвіч «Будзем сябраваць» і «Доктар Смех», Максіма Танка «Светлячок» і «Ехаў казачнік Бай».

Вядома, немагчыма прачытаць і нават проста пералічыць усе разумныя і добрыя кнігі, якія вучаць дзяцей правільна жыць, быць чалавечнымі, любіць сваю зямлю. Але як кампас дапамагае караблю трымацца патрэбнага курсу, так і клуб «Крынічка» бібліятэкі дапамагае разабрацца ў велізарным акіяне кніг і знайсці свой шлях.

Аляксандр Міхальчук.

гераізме беларускага народа ў барацьбе з акупантамі. Гучалі вершы, прысвечаныя Хатыні, Брэсцкай крэпасці, мужнасці партызан. Суровая праўда вайны паўставала з кніг Васіля Быкава «Жураўліны крык», «Трэцяя ракета», «Сотнікаў».

Хлопчыкам і дзяўчынкам 80-х хочацца ведаць, якімі былі іх аднагодкі 40-х гадоў. І таму з асаблівай цікавасцю чытаюць яны кнігі Івана Сяркова «Мы з Санькам у тыле ворага» і «Мы — хлопцы жыўчыя», Хведара Жычкі «Зброю бяруць сыны», «Малюнак на снезе» і «Маланка ўначы» Галіны Васілеўскай. Кожны член клуба прачытаў зборнік дакументальных расказаў і нарысаў «Побач з бацькамі» аб піянерах-героях, тых, хто загінуў, і тых, хто жыве сёння, хто, не шкадуючы жыцця, ваяваў у адным страі з дарослымі.

...Немагчыма любіць свой край, не ведаючы яго прыроды, не ўспрымаючы кожны яго куток як свой родны дом, дзе ўсё блізка і знаёма. Аб любові, самай дробнай лясной травінцы, самым някікім знешне кусціку можа расказаць цэлую гісторыю тонкі знаўца беларускай прыроды Уладзімір Дубоўка. Таму і чытаюць з захапленнем усе яго аповесці. А пра кнігі Вітала Вольскага дзеці гавораць так: «Калі чытаеш іх, не трэба ні малюнкаў, ні фотаздымкаў. Прыкрыеш на хвіліну вочы — і ўжо ходзіш сам па заповедным лесе. Можаш з зубрам павітацца, а хочаш — медзведзяня за лапу патрымаць».

Саша Падскрыпка і Ліана Алелішвілі любяць паэзію. На кожнай сустрэчы з сябрамі ў клубе яны чытаюць вершы Янкі Купалы, Пімена Панчанкі, Петруся Броўкі, у якіх можна пачуць шорах азёрнага чароту і спевы ручаёў, лугавы звон ліпенскага дня і шэпт падаючых сняжынак.

Асаблівай папулярнасцю карыстаюцца ў юных кнігалюбаў творы, дзе расказваецца аб школьным жыцці, цікавых прыгодах у двары свайго дома, у паходзе і піянерскім лагеры. Кнігі прымушаюць сур'ёзна задумацца аб маральных праблемах, што паўстаюць перад моладдзю, якая ўступае ў вялікае жыццё.

Ну, а самыя маленькія «крынічаты» больш за ўсё любяць казкі Васіля Віткі, Уладзіміра Дубоўкі, вершы Эдзі Агняцэвіч «Будзем сябраваць» і «Доктар Смех», Максіма Танка «Светлячок» і «Ехаў казачнік Бай».

Вядома, немагчыма прачытаць і нават проста пералічыць усе разумныя і добрыя кнігі, якія вучаць дзяцей правільна жыць, быць чалавечнымі, любіць сваю зямлю. Але як кампас дапамагае караблю трымацца патрэбнага курсу, так і клуб «Крынічка» бібліятэкі дапамагае разабрацца ў велізарным акіяне кніг і знайсці свой шлях.

Аляксандр Міхальчук.

СПОРТ

ДОБРА выступаюць беларускія спартсмены на міжнародных спаборніцтвах «Дружба-84».

Аляксандр Шпілюк і Віктар Буданцаў занялі першае месца на паруснай рэгаце ў Таліне. За камандную перамогу ў турніры баскетбалістак залатымі медалямі ўзнагароджаны Галіна Савіцкая і Таццяна Белашанка. Самбіст Антон Новік упершыню перамог усіх сваіх сапернікаў у вагавай катэгорыі да 100 кілаграмаў на спаборніцтвах у Манголіі.

МАЦНЕЙШЫМ водналыжнікам Савецкага Саюза стаў мінчанін Аляксандр Мінянок. Ён набраў 2568,2 ачка ў мнагабор'і.

Сярод жанчын сябразнага і бронзавага медалёў дамагліся беларускія спартсменкі Інэса Потэс і Алена Мазоўка.

ДВНАЦЦАЦЬ тураў запар не ведаюць паражэнняў футбалісты мінскага «Дынама» на першынстве краіны. У апошніх матчах яны выйгралі ў «Чарнаморца» (Адэса) — 2:0 і сыгралі ўнічыю з вільнянскім «Жальгірысам» — 0:0.

Цяпер нашы спартсмены 19 верасня згуляюць першы матч на Кубак УЕФА з фінскай камандай ХІК.

НА ЧЭМПІЯНАЦЕ свету на парашутнаму спорту магіляўчанка Алена Буркова заваявала залаты медаль у спаборніцтвах па акрабатыцы.

Яе зямлячка Галіна Раковіч у гэтым відзе праграмы заняла другое месца.

ДРУГОЕ месца ў мінчанкі Эльвіры Харавец на паўфінальным першынстве краіны па шахматах і пунцёўка ў фінал, які пройдзе ў кастрычніку ў Кіеве.

ВЫЗНАЧЫўСЯ сапернік гандбалістаў мінскага СКА ў барацьбе за Кубак еўрапейскіх чэмпіёнаў. У першым туры беларускія спартсмены двойчы згуляюць з фінскай камандай «Балклубен-46».

У ЛЬВОВЕ завяршылася юнацкае першынство СССР па стральбе.

Два залатыя медалі ім дасталіся беларускім спартсменам. Ірына Маўшовіч перамагла ў стральбе з стандартнага пісталета — 586 ачкоў. Сяргей Мартынаў стаў мацнейшым у малакаліберным стандарце 3×20, выбіўшы 576 ачкоў.

НА РОЗЫГРЫШЫ прызга Спорткамітэта СССР па хакею мінскае «Дынама» ў рашаючым матчы ўступіла саратаўскаму «Крышталю» (3:4) і заняло другое месца.

ПЕРАМОЖЦА спаборніцтваў «Дружба-84» мінчанін Сяргей Каснаўскас устанавіў новы рэкорд Савецкага Саюза ў штурханні ядра. Яго вынік — 22 метры 9 сантыметраў.

У Гродзенскім заапарку сёлета нарадзілася 20 малышоў. Усяго ж тут налічваецца каля 2 тысяч жывёл 270 відаў. Добрыя ўмовы ўтрымання, беражлівыя адносіны да іх чалавека спрыяюць з'яўленню патомства ў няволі. Цяпер малыя падростаюць. На іх ужо атрыманы заяўкі з іншых заапаркаў краіны і Саюздзяржцырка.

НА ЗДЫМКУ: прыбавілася клопатаў у загадчыцы секцыі драпежнікаў Марыі ГАЎРЫЛЮК. У яе гаспадарцы нарадзіліся два ягуары.

Фота Э. КАБЯКА.

«АДЗЕННЕ І ТКАЦТВА ВЁСКИ МОТАЛЬ»

так называецца новая экспазіцыя ў Музеі народнага мастацтва Беларусі ў Раўбічах. Падоўгу затрымліваюцца наведвальнікі каля жаночых вясельных убораў, летняга адзення мужчын, вядомых мотальскіх кажухоў, тканых ільняных пакрывалаў, ручнікоў. «Сакрэты» творчасці і дагэтуль жывуць у многіх сем'ях палескай вёскі ў Іванаўскім раёне, перадаюцца з пакалення ў пакаленне.

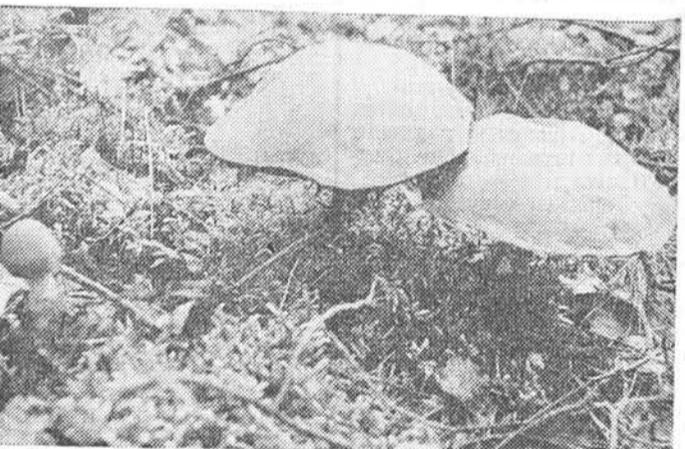
Побач з сялянскімі традыцыйнымі рэчамі дэманструюцца пакрывалы і ручнікі, вырабленыя старажытным метадам пераборнага ткацтва сучаснымі сельскімі майстрыхамі-надомніцамі Пінскай фабрыкі мастацкіх вырабаў. Іх стрыманай прыгажосцю, урачыстасцю ўзора захапляліся наведвальнікі выставак у Маскве, Ленінградзе, Польшчы, ГДР, Югаславіі, Канадзе, ЗША, Бельгіі, Францыі, Турцыі, Алжыры.

Ляская і цёплая восень стаіць у нашым краі. Прыемна зараз апынуцца ў лесе: лашчыць вока рознакаляровае адзенне дрэў і апошнія кветкі. Надшоў час аматараў «ціхага палявання». Раней чым звычайна, адначасова з лісчэнкамі, сыражэнкамі і іншымі летнімі грыбамі з'явіліся россыпы белых груздоў. Есць і баравікі, і падасінавікі, і маслякі.

НА ЗДЫМКАХ: шчодрыя дары беларускага лесу.

Фота А. ЦАРЛЮКЕВІЧА.

Гумар

Пажылая дама гаворыць прадаўцу ў краме:

— Я хацела б купіць кілаграм парасячых капытоў, але абавязкова ад таго ж парасячці, што і мінулым тыднем. Вельмі ўжо яны былі добрыя.

— Віншую, дружа! Усё-такі ты памірыўся з жонкай! Учора бачыў, як вы разам пілавалі дрывы.

— Ды не, гэта былі не дрывы, а мэбля.

— У вас новае дзіця ў сям'і, Хуаніта?

— Я б не сказаў, што новае. Па тым, як яно крычыць, у яго ўжо дастаткова вопыту.

Гутарка двух астраномаў: — Па маіх падліках, новая камета пройдзе каля Зямлі праз 1 мільён 645 гадоў і 3 месяцы.

— Ты ўпэўнены? А то ж з нас будуць смяцца...

Адзін гандлёвы агент затрымаўся на Азорскіх астравах з-за буры. Зразумеўшы, што гэта надоўга, паслаў тэлеграму ў сваё агенцтва ў Буэнас-Айрэсе: «Затрыманы бурай. Чакаю ўказанняў».

Тэлеграма ў адказ была наступнага зместу:

«Лічыце, што з учарашняга дня вы ў водпуску».

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 1454